ڕۆمان

ژانی گەل

ئیبراهیم
ئەحمەد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسیار: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، شەقامی گوڵان، هەولێر

ژانی گەل

ئیبراهیم ئەحمەد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ناوی کتێب: ژانی گەل – ڕۆمان
نووسینی: ئیبراهیم ئەحمەد
بڵاوکراوەی ئاراس – ژمارە: ٦٨٧
پیت لێدان: دیار عەبدولکەریم + هۆشەنگ حەمەدئەمین
هەڵەگری: شێرزاد فەقێ ئیسماعیل + بەدران ئەحمەد حەبیب
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە: سەنگەر عەبدولقادر عوسمان
بەرگ: مەریەم موتەقییان
چاپی چوارەم، هەولێر – ٢٠٠٨
لە کتێبخانەی گشتیی هەولێر ژمارە (٩٦١)ی ساڵی ٢٠٠٧ی دراوەتێ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پێشەکی

پاش بێدەنگییەکی چارەکە سەدەیی لە جیهانی ئەدەبی کوردیدا، خاوەنی (یـادگـار و هـیـوا) و (بـەرەو ڕووونـاکـی) و (کوێرەوەری)، ئـەمـجـارە (ژانـی گەل)مان پێشکەش ئەکا.

نـووسـیـنـی ئـەم داسـتـانـە ئـەگـەڕێـتـەوە بـۆ سـاڵـی ١٩٥٦، بـۆ کـاتـێـك کـە شۆڕشی گەلی جەزائیر دژی داگیرکەرانی فەرەنسی و لە پێناوی ئازادی و سەربەخۆیی نیشتمانیدا، هێشتا دوو ساڵی بەسەردا تێ نەپەڕیبوو، بەڵام گەردەلوولی ڕۆژگار وای کرد کە دە ساڵ پاش سەرکەوتنی ئەو شۆڕشەی ئەم داستانەی پێشکەش کرابوو، بڵاو بکرێتەوە.

ئەوی ڕاستی بێ، بەرلەوەی ڕێگای خۆی بگرێ بەرەو چاپخانە، ماوەی چەند مانگێکیش لەلای من ماوە. لەم ماوەیەدا چەند جارێکم خوێندەوە، جاربەجار لەلام شیرینتر ئەبوو، ویستم لەم پێشەکییەدا شتێك لەسەر نـاوەڕۆکـەکـەی بـنـووسم، چەند لاپەڕەیەکم ڕەش کردەوە، تـەمـاشـام کـرد هـەقـی خـۆیـم نـەداوەتـێ، لـەبـەر ئـەوە وام بـەبـاش زانـی کـە ئـەم ئـەرکـە بەرەوڕووی شارەزایانی ئەدەب بکەمەوە.

***

ئەگەرچی لەو بڕوایەدام کە نووسەر پێویستی بە پێناسین نییە بەڵام پێش ئـەوەی کـۆتـایـی بـەم پێشەکییـە کـورتـە بـهێنم، حـەز ئـەکـەم شتێکی دەربارە بنووسم:

ئیبراهیم ئەحمەد لە ساڵی ١٩١٤ لە شاری سلێمانی هاتووەتە دنیاوە. لە ساڵی ١٩٣٧دا لە بەغدا خوێندنی (حقوق)ی تەواو کردووە. لە ساڵی ١٩٤٢ تـا ١٩٤٤ (حـاکـم) بـووە، لـەسـاڵـی ١٩٣٩ تـا ١٩٤٩ بـە هـاوکـاری لـەگـەڵ مامۆستا (علاءالدین سجادی) گۆڤاری (گەلاوێژ)ی لە بەغدا دەرکردووە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەر لە بەر ئەوەش ناچار بووە لە ساڵی ١٩٤٤ دا واز لە فەرمانی میری بهێنێ. لە ساڵی ١٩٤٧ەوە وەکو یەکێك لە سەرکردەکانی (پارتی دیموکراتی کوردستان) ناوی دەرکردووە.

نووسەر سەرەتای ژیانی ئەدەبیی وەکو ڕۆمانتیکێکی شۆڕشگێڕ دەست پێ ئەکا:

لەبەر چاوی بەد لە ترسی بەدکار
دڵ خۆم ئەکەمە گۆڕی یادگار
بە گریانی وشك بەناڵەی بێ دەنگ،
دێنمە لەرزین تەختی کردگار[1]

بەڵام لە دواییدا لەسەر ڕێبازی ڕیالیزم ئەگیرسێتەوە. بەم مانایە لە گۆڤار و ڕۆژنامە کوردی و عەرەبییەکانی عیراقدا گەلێك شیعر و چیرۆك و وتاری جۆربەجۆری ئەخوێنینەوە، کە بە ناوبانگترینیان ئەمانەن:

(لە وڵاتی قارەمانانا) ١٩٤٢ چیرۆکێکی کورتە دەربارەی بەربەرەکانیی پارتیزانەکانی یەکێتیی سۆڤیەت دژی هێرشی نازییەکان بۆ سەر وڵاتەکەیان، (خازێ) ١٩٤٣، (کوێرەوەری) ١٩٤٤، کەرەلۆتیی مەنووچەر ١٩٤٥ سێ کورتە چیرۆکن لەسەر نالەبارێکانی کۆمەڵ و چەوساندنەوەی جووتیاران لەسەر دەستی دەرەبەگ و پیاوەکانی میری لە سەردەمی پاشایەتیی گۆڕ بە گۆڕ[2]، (بەرەو ڕووناکی) ١٩٤٥ پارچە پەخشانێکی جوان و ڕەوان دەربارەی ئەرك و ئازارەکانی تێکۆشان لە پێناوی ئازادی و سەربەخۆییدا[3].

لە ساڵی ١٩٤٩دا لە ڕێگا بەرەو بەندیخانە، کە ساڵ و نیوێکی تیا بەسەر بردووە (دوا تیری کەوان)ی وتووە، کە تیایدا هێرشەکانی حکوومەتی ئەو سەردەمەی بەلنگە فرتێی سەرەمەرگ داناوە و مژدەی نزیکبوونەوەی ڕۆژی

(١) (یادگار و هیوا) – یادگاری لاوان. بەغدا ١٩٣٣.
(٢) بڕوانە: کوێرەوەری بەغدا ١٩٥٩.
(٣) گەلاوێژ، ژمارە ٥ ساڵی ٦ بەغدا ١٩٤٥.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەرکەوتنی بەسەر ڕژێمی پاشایەتی و نۆکەرانی ئیمپریالیزمدا بە گەل گەیاندووە:

«کوا ڤێرماختی[٤] ئەڵمانی کە ئەتوت هەر زەرووی خوێنە؟
کوا لوفتڤانە[٥] ئەو هێزە نەپارێزە مەرگ چێنە؟
کوا تۆپی، کوا تانکی، کوا ئوستوولی بێ وێنە؟
بە جارێ گۆڕی گوم بوو، گشتی وەك خۆی[٦] بێ سەروشوێنە»
«لەلای ئێمە هەڵەنگووتن یەکەم هەنگاوی زاڵبوونە،
لە ناو بۆتەی خەباتا توانەوە هەر شەرتی قاڵ بوونە،
لە نووچدان و هەڵەنگووتن نییە باکی گەلی کوردان،
وەکو ڕێگەی خەباتی خۆی شکانی تۆی لە لا ڕوونە»[٧]

بێجگە لەمانە لە ساڵی ١٩٣٧دا نامیلکەی (الاكراد والعرب)ی نووسیوە و بڵاوکردووەتەوە، کە تا ئەمڕۆ نرخی خۆی وەکو پرۆگرامێك بۆ ڕێکخستنی پەیوەندیی نێوان کورد و عەرەب ون نەکردووە. لەسەر ئەمە لە هەمان ساڵدا دراوە بە (دادگا).

لە ساڵی ١٩٤٩ بەولاوە چەند شیعر و چیرۆکێکی تری نووسیوە، کە بەشی زۆریان تا ئێستا بڵاونەکراونەوە.

بە کورتی ئیبراهیم ئەحمەد نوێنەرێکی پێشڕەوی ڕێبازی ڕیالیزمە لە ئەدەبی کوردیدا و باشترین پەخشاننووسی سەردەمی ئێستامانە. هیوام وایە خوێنەرانی بەڕێز لە بینینی بەرهەمەکانی تری بێ بەش نەبن.

کەمال فوئاد
١٩٧١/١٠/٢١

---

(٤) Wehrmacht هێزی بەرگریی ئەڵمانیای نازی.
(٥) Luftwaffe هێزی هەواییی ئەڵمانیای نازی.
(٦) واتە وەکو هیتلەر، کە لە بەیتێکی پێشووترا ناوی هاتووە.
(٧) کوردستان – ئۆرگانی کۆمەڵەی خوێندکارانی کورد لە ئەوروپا، ژمارە ٩ و١٠ ل ٢٣. تەممووز ١٩٦٥.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

١

لەڕ و لاواز و شڕۆڵە، لە بەشی پێشەوەی پاسێکا، لە نێوان لێخوڕ و ژەندرمەیەکی لۆزەندەرا دانیشێنرابوو، دەستی ڕاستی لەگەڵ دەستی چەپی ژەندرمەکە کەلەپچە کرابوو. ئۆتمۆبیلەکەشیان هەڵتەك هەڵتەك ڕێگەی پڕ لە هەوراز و نشێوی شاری (چ...)ی گرتبووەبەر، ئەویش بیری نەسرەوتی وەکو وێڵ ئەسووڕایەوە، بێ ئەوەی بەشتێکەوە بگیرسێتەوە، یان یەکێك لەو دیمەنانەی وەکو سینەما بەسەر پەردەی مێشك و بەبەردەمیا تێ ئەپەرین سەرنجێکی ڕاکێشن. گێرمە و کێشەی دیار و نادیاری دوواڕۆژ و ڕووداوی ناخۆش و پڕ بیرەوەریی ڕابوردوو لە سەریا وەك پوورەهەنگ ورووژابوون، کاس و وڕیان کردبوو، نەئەیزانی چارەیە بۆ ئەویان بدۆزێتەوە، نە ئەشیتوانی خۆی لە دەس ئەمیان ڕزگار بکات. تا بەڕێکەوت لە هەڵتەکاندنێکی توندی ئوتمۆبیلەکەدا، لە ئاوێنەی بەردەمی لێخوڕەکەدا، چارەیەکی بەدی کرد. گورج و دوو چاوی کاڵی مەنگ سەرنجیان

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قۆستەوە کە لە هەموو ئەندامێکی کەی، کەمتر ساڵانی زیندانی کاریان تێ کردبوو. ئەو چاوانەی سەدان جار لە ئاوێنەی ڕیش تاشینەکەیا دیونی نەهیچ هەستێکی تایبەتییان تیا بزواندوە و نەئەمیش بایەخێکی تایبەتیی داونێ. بەڵام ئەمجارە گەیشتە فریای لە گرنگترین شتا کە لەو کاتەدا پێویستی پێی هەبوو، کە ئەویش خۆدۆزینەوە بوو. بەڵام لێرەشا بیری ئاوارەی هیچ ماوەی لێکۆڵینەوەیەکی ڕێکوپێکی نەدا، هەروەکو چاوەکانی ناونیشانە بووبن ڕێگەیەکی هەڵەکردووی پێ دۆزیبێتەوە، وەك مەلێکی زامدار لە پڕ کۆنە هێلانەیەکی بێتەوە بیر، بەری هەموو ئەو خۆدۆزینەوەیەی بەوە دەرچوو کە بەپەلە پڕووزێ خۆی بگەیەنێتەوە تەلاری بلوورینی یادگار، یادگاری پێش گیران و زیندانی. بەڵام لەوێشا ئەوەندە بەخۆشی ڕای نەبووارد، چونکە شوێنێکی تایبەتی و کاتێکی دیار وەك کارەبا دڵیان بەکێش ئەکرد کە ئەوانەش هەمان شوێن و کاتی گۆڕین بوون کە بە درێژاییی ژیانی بەندیخانەی تەقەلای لە بیر خۆبردنەوەیانی ئەدا.

هەرچەندە نزیکەی دە ساڵ لەوەپێش بووبوو، لەگەڵ ئەوەشا زۆر بە ڕوونی و دیاری ئەهاتنە پێش چاوی مێشکی. نەك هەروەکو بەسەرهاتێ دوێنێ ڕووی دابێت، نەبگرە وەکو قەوماوێك کە لەو کاتەدا لەبەرچاوی بقەومێ:

دەمە دەمی ئێوارە بوو، با لەئاسمانی ئاڵۆز و لێڵی پایزا پەڵە هەورە پرش و بڵاوەکانی داگرتبوو، خەریکی گلێرکردنەوەیان بوو. لەسەر ئەرزیش گەڵای زەردی لەمان بێزاری گەڵاڕێزانی لە دار و درەخت ئەکردەوە و بەگڤە گڤێکی پڕ تووڕە و ترۆیی و فیزەوە ڕاپێچی ئەکردن و پێش خۆی ئەدان. ناوبەناویش بێدەنگییەکی پەژاراوی. وەك لە گڤەگڤ بێزار بووبێت، ئەیدا لە لووتی پیرە با و کپ و دەمکوتی ئەکرد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لە خانوویەکی خنجیلانەدا لە گەڕەکی (س...) لە شاری (چ...) لە ژوورێکی سادە و پاك و دڵگیرا کە دوو پەنجەرەی گەورەی بەسەر باخچەیەکی بچکۆلەی هێشتا باش ڕێکنەخراو و بەگەڵاڕێزانی پایز زەرد هەڵگەڕاوا ئەیڕوانی، وە هەموو کەلوپەلی ژوورەکە بریتی بوو لە چارپایەکی دوو کەسیی ئاسن لەگەڵ باڵا ئاوێنەیەکی پێچکەدار، کەوا لە قوژبنی ژوورەکەدا دانرابوو لەگەڵ پێخەوێکیش کەوا لەسەر ئەرزەکە ڕاخرابوو، ژنێکی منداڵکاری خوێن شیرین کەوتبوو، شاڵاوی ئازار ڕووی گەشی گرژ کردبوو. مێردە لاوە باریکەڵەکەشی لە ژوور سەری دانیشتبوو، بەزەیی لە چارەی ئەباری. زۆر بە ئەسپایی و وریاتر لەوەی دەست بەریٚ بۆ پشکۆی ئاگر دەستی بە پرچە ڕەشە خاوەکەیا ئەهێنا. بیٚ تروکاندن چاوە کاڵە مەنگەکانی بڕیبووە برژانگە شاشە درێژە هەڵگەڕاوەکانی کەوا جاروبار هێرشی ژان، بەگرژکردنی ناو چەوانە نەختیٚ بەرزەکەی، بەئاستەم لە سەر چاوە جوانە ڕەشەکانی لای ئەبرد. بەدەنگێکی وەك چرپە بە ژنەکەی وت:

«هیچ نییە گیانە! نەختیٚ دان بەخۆتا بگرە، دەمێکە نازیٚ ڕۆیشتووە. ئەبیٚ مامانەکە بەندی کردبیٚ لای خۆی، یان هەر لەوانەیە لە ماڵ نەبووبیٚ و چاوەڕێی بکا. بێگومان ئێستاکە بەڕێوەن...» ئەگەرچی ژنە هیچ نیشانەیەکی سەلماندن یا نەسەلماندن، بگرە هی گویٚ گرتنیشی لیٚ دەر نەکەوت، بەڵام وا دیار بوو ئەم قسانە پەرۆش و چاوەڕوانیی مێردەشیان کەم نەکردەوە، چونکە هەر گورج دوای ئەمە وتی:

– باشتر ئەوەیە خۆم بچم بە دوایانا، نەوەکا درەنگتریان پیٚ بچیٚ! کە ژنە ئەم قسەیەی دواییی بیست بەدەنگێکی بەرزتر لەوەی لێی ڕەچاو بکرێت قیژانی وتی:

– نەگیانە! مەکە، بەجێم مەهێڵە! تۆ بڕۆیت من لە ترسانا شێت ئەبم!

نەختیٚ بێدەنگ بوون. ژنە هەناسەیەکی هەڵکێشا و بە زەردەخەنەیەکی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەئازار و ژاکاوەوە، کەوا لە چاوە ڕەشەکانیا پتر دیاری ئەدا تا لێوە وشکە شین داگەڕاوەکانی، وتی:

– چەندم حەز ئەکرد کوڕێکمان بوایە!

ژنە قسەکەی پێ بڕی، دوای هەناسەیەکی قووڵ هەڵکێشان وتی:

– خوایە بە ناشکوریم لێ نەگری! زۆر ناخۆشە دوای ئەم هەموو ژان و ئازارە کچم ببێ!

مێردە وەکو تازە لەو قسەکەی گەیشتبێ، بە تووڕەییەکی کوتوپڕی ساردەوە وتی:

– کوڕ چییە و کچ چییە؟ ئەم قسەیە زۆر لە ئەقڵ و ژیریی تۆ بە دوور ئەزانم، لام وایە ئازار سەری لێ شێواندوویت، ئەگینا کەی تۆ وا کۆنەپەرست بووی!

ژنە دەمی کردەوە قسە بکا مێردەکەی بەئەسپایی دەستی خستە سەر لێوە وشکەکانی و وتی:

– بەسە توخوا کاڵێ گیان بەم چەشنە خەیاڵانە دڵی خۆت ئازار مەدە، بەلای منەوە هەر تۆ خۆش بیت و زوو ڕزگارت ببێ ئیتر کوڕ و کچم لا وەکو یەکە.

ژنە سەرێکی بادا. وەکو بە قسەکەی باوەڕ نەکا. گورج مێردە وتی:

– بەڕاستی زۆریان پێ چوو! بەتەواوی تامی تیا نەما. لە هەمووی باشتر ئەوەیە خۆم بچم بەشوێنیانا، نەوەکا تووشی شتێ بووبن.

– ژان و ئازار پتر شالاویان بۆ ژنە هێنا. دوا ترووسکەی خۆشییان لە چارەیا نەهێشت. دانی چەقانە لێوی کە ماوەی هاوار و قیژەی نەدا. ئارەقە بەسەر چاو و لامليا ئەهاتە خوارەوە زەنگوڵ زەنگوڵ. مێردە دڵی گوشرا، بێئارامی و شپرزەیی و دوودڵییەکی تەواو گەمارۆیان دا. لە ژوورەکەدا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەستی کرد بە هاتوچۆ بە جۆرێك کە زیاتر لە لۆقەکردن ئەچوو تا پیاسەکردن! پەیتا پەیتاش تەماشای سەعاتەکەی مەچەکی ئەکرد. ئەوەندە شڵەژابوو نەیئەزانی سەعاتەکە لە جێگەی خۆی وەستاوە یا ڕائەکات.

ئەیویست شتێ بکا، هەر شتێ بێ، بە هەر نرخێ بکەوێتە سەری قەی ناکا بەمەرجێ کاڵێ لەم ژان و ئازارە ڕزگار کات، بەڵام هیچی لە وزەدا نەبوو. هەتا ئەهات زیاتر هەستی بە هەڵەی خۆی ئەکرد، کە چۆن نازێی نارد بەدووی مامانەکەدا و خۆی نەچوو بە فڕکانێ سواری عارەبانەیەکی بکا و بیهێنێت... ئیستەش نەچووە بچێ.

چۆن ئێستا بچێ! ئەی کاڵێ بە دیار کێوە بەجێ بهێڵێ بەدەم ئازارەوە گەوز بدات بەتەنیا، کەسێ نەبێ قومێ ئاوی بکا بە دەمیەوە، ڕەنگە، چی؟ خوا نەکردە! ڕەنگە بەڵێ ڕەنگە بمرێ! هەی هاوار خوایە شتی وای لەگەڵ نەکەی، وای سەری تەقی، لەپڕ لە داخانا لە بێ دەسەڵاتیی خۆی نەڕانی:

– بەڕاستی ئەم ژانە شتێکی بێ جێ و ناڕەوایە! ئۆف خوایە ئەم ئازاردانە چ مانایەکی تیایە؟

ژنە ئەوەندەی لە توانایا بوو ترش و تاڵیی چارەی پڕ ئازاری خاو کردەوە و بە دەنگێکی وەك سرپە وتی:

نەتوخوا جوامێرگیان قسەی وا مەکە، چۆن دڵت دێ وا ئەڵێیت، گوایە بوونی ئینسانێك ئازار ئەمەندە ناهێنێ؟ نا، گیانە، بەزەیی بە هەڵەت نەبات، هاتنە دنیای ئینسانێك گەلێ لەمەش زیاتر ژان هەڵئەگرێ!

مێردە بە تەوسێکەوە وتی:

– ماڵی بابت کاول بێ، ئێستەش لە قسە نەستەقەکەنت ناکەوی، باشە دەبیخۆ، بۆ خۆت هەر گینگڵە بدە بەدەم ژانەوە!

مێردە بێئارامیی گەیشتە ئەوپەڕی، ئیتر خۆی پێ ڕاگیر نەکرا، بڕیاری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دا کە خۆی بچێ بەدووی مامانەکەدا هەرچی ئەقەومێ بقەومێ بەدەنگێکی بەرز وتی:

– بێگومان شتێکیان بەسەرهاتووە! ئەگینا تا ئێستا هەر ئەهاتنەوە.ماڵەکەیان لێرەوە هەر چارەکێ بیست دەقیقە ئەبێ!

خۆم ئەڕۆم هەر ئێستا بەعەرەبانە ئەیانهێنم و ئەگەڕێمەوە. بە هیچ جۆرێ نیو سەعاتم پێ ناچێ. سەهووم کرد ئەبوو زووتر بچم، ئێستا لە مێژبوو گەڕابوومەوە (دەنگی نزم کردەوە وەکو لە بەر خۆیەوە قسە بکا): وای کە پیاو بە لێقەومان کزە! ئەوە بۆچی وا سەرم لێ شێوا! خۆ هەر بە تەواوی کوێر و کەڕ بووم. وام ئەزانی بەتاقی تەنیا خۆم و کاڵێ هەین لە دونیادا. یا لە ناو دەریایەکی بێ پایاندا بەجووتە لێمان قەوماوە. هیچ ئەو دراوسێ باشانەم بیر نەبوو، کە بەهەر کەسێکیانم بگوتایە ئامادەبوون بەخۆیان و ژن و کچیانەوە بێن بەدیار کاڵێوە دانیشن یا بچن مامانی لە بنی دنیاوە بۆ بهێنن. (دەنگی نەختێ بەرز کردەوە) و وتی:

هەر ئێستا ئەچم بۆ ماڵی مامەڕەشەی دراوسێمان کچەکەیانت بۆ ئەنێرم بۆ هاودەنگی. یا باشتر ئەوەیە دایکی بێت، ڕەنگە دەستی مامانیشی هەبێ. هەر چۆنێ بێ ئەو لە کچەکەی شارەزاترە لەم کارانەدا. خۆشم ئەچم بەدووی باجی پیرۆزی مامانا. ئەگەر ئەویش نەبوو یەکێکی تر، نیو سەعاتم پێ ناچێ.

ژنە ویستی قسە بکات، بەڵام مێردە گوێی نەدایە وتی:

– خوات لەگەڵ هەر ئێستە ئەگەڕێمەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٢

جوامێر بەپەلە لە ماڵ هاتە دەرێ، خۆی کرد بەماڵی مامەڕەشەدا کە هەروا دیوارێکیان بەین بوو. نەپیاوە نەکچەکەی لە ماڵ نەبوون. بەتەنیا ژنی خاوەن ماڵ لەوێ بوو، تکای لێ کرد کە بچێتە لای کاڵێی ژنی کەوا ژان ئەیگرێ تاکو مامانی بۆ دێنێ چاوی لێوەی بێ، ژنە بە ڕوویەکی خۆشەوە دڵنیای کرد لە چوون و ئاگاداریی کاڵێکردنی.

ئەویش بە لۆقە کۆڵانە تەنگەبەرەکەی خۆیانی بڕی. لە دڵیا پەژارە و خۆشی پێکەوە قوڵپیان ئەدا ئەویان بۆ ژان و ئازاری کاڵێ، ئەمیشیان بۆ ئەو منداڵەی کە ئەیانبێ. بێگومان مەسرەفێکی باشیشم ئەبێ بەتووشەوە! بەتایبەتی خۆ ئەگەر کوڕ بێ ئەبێ ئاهەنگی بۆ بکا. وای کە خۆ ڕزگارکردن لە دەست بیروباوەڕی کۆن گرانە! هەر ئێستا ئەم گاڵتەی بەئەقڵی کاڵێ ئەکرد کە کوڕی پێ خۆشترە لە کچ، کەچی وا خۆشی بیر لەوە ئەکاتەوە کە ئەگەر کوڕ بێ ئاهەنگی بۆ ئەکا! ڕەنگە ژن ئەوەندە گلەیی لێ نەکرێ کە حەز بە کوڕ زیاتر بکا لە کچ، چونکە خۆی چێشتوویەتی، ئەزانێ ئافرەت بە تایبەتی لای ئێمە، چەند بەشخوراو و زۆرلێکراو و چەوسێنراوەن. بۆیە هەستیکی ئاساییە کە پێی خۆش نەبێ کزەی جەرگەکەی لە بەشە زۆر لێکراوە چەوسێنراوەکەی مرۆڤایەتی بێ. بەڵام ئەمی پیاوی خوێندەواری تێگەیشتوو، بۆچی؟ سەرێکی بادا و لەبەر خۆیەوە وتی:

– کەرانەی ئەم ڕەئییە بێجێیەم شەرت بێ ئەگەر کچم ببێ ئاهەنگێکی لە هی کوڕان خۆشتری بۆ بکەم! لە پڕ هەناسەیەکی هەڵکێشا و چاوێکی بۆ یەکەم جار، بە دەوروبەری خۆیا گێڕا. سەری سوڕما لە چۆڵیی شەقامەکە، ئەو شەقامەی ئێوارانی تر خەڵك ڕێچکەیان تیا ئەبەست.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەیرتر لە هەمووش ئەوەبوو کە ئەو خەڵکەی تاك و تەراش تێ ئەپەڕین، لەباتی ئەوەی بەرەو ماڵ ببنەوە هەموو بەگورگەلۆقە ڕووەو بەردەرکی سەرا ئەڕۆیشتن، بەچەشنێ کە ئەم لەگەڵ خێرا ڕۆیین و پەلە کردنیشیا پێیان نەئەگەیشت. یەکێك دەرکەوت بەرەو ژوور ئەکشا. هەر لە دوورەوە بەسەرە ڕووتاوە و کورتەبنەیی و قەڵەوییەکەیا ناسییەوە. خوا چاکی کات تۆفیقە خڕەی جاسووس بەم درەنگی بانگی شێوانە بۆ کوێ ئەیکوتێ؟ ئاخۆ وەکو سەگی ڕاو دووی چ نێچیرێکیان ختووە؟ بەڵام کەس دیار نییە تا نێچیر بێ. بێگومان ئەچێ بۆ ئەوەی بەدیار ماڵێکەوە ڕاوەستێ تا نیوەشەو ژەندرمە ئەدەن بەسەریانا. دەی چییەتی بەسەریەوە! سەری بە گۆڕی بابی خۆی و ئاغاشی. ئەوە چییەتی ڕێگاکەی هەر لەبەر ناچێ.

– ئێوارەت باش کاك جوامێر. زووکە ڕەنگە پیا نەگەی!

– بەچییا نەگەم؟

تۆفیقە خڕە بە زەردەخەنەیەکی ناشیرین دانە خوار و خێچ و بەجگەرە زەرد هەڵگەڕاوەکانی پیشان دا و بەدەنگێکی بەرز وتی:

– بە پڵاو خواردنا گیانەکەم!

زۆر پێی گران بوو ئەم ئێسك قورسە پیسەی هاتە ڕێ. وەکو شتێ بەنیشانەیەکی باشی لێك نەدایەوە. بەدبینییەکی سەیر دای گرت! دەنگە دەنگ و گرمە گرم ئەهات لە لای سەراوە. نەختێکی تر پێی هەڵگرت، گرمەی بژی و بڕووخێی هەزاران دەنگی وەك هەرەسی کێوان ئەهاتە گوێ. بەڕاستی ئەم ژانگرتنەی کاڵێ دەبەنگی کردووە! چۆن بیری نەمابوو کەوا ئەم ئێوارەیە لە بەر دەرکی سەرایە کێ لەو کۆبوونەوە و خۆپیشاندانانە هەیە کە لە ژێر سەرکردەتی (پارتی ڕزگاری)دا لە چەند مانگی دواییدا ڕێك ئەخران! بۆ گەیشتنە ماڵی مامانەکە نزیکترین ڕێگا شەقامێ بوو کە بە بەردەرکی سەرادا تێ ئەپەڕی. بەڵام تا نزیکتر ئەبووەوە لەو شەقامە،

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

پەنگاوی خەڵك لەسەری كۆڵانەكانا باشتر تێی ئەگەیاند كە لە وزەی كەسا نییە بتوانێ درِ بەو عەشامە بدات و بە زوویی و ئاسایی بگاتە ئەو شوێنەی ئەم بۆی ئەچێت. ئیستێكی كرد و چاوێكی بە شەپۆلی خەڵكەكەی بەردەمیا گێڕا. دیی لەو مەیدانە زلەدا خەڵكی وەك نەمام چەقیون، هەر ئەوەندەش ئەجووڵێنەوە كە نەمام بەبای شەماڵ ئەشنێتەوە.

بەهارِە هارِی چەپڵە لێدانی خەڵكەكەدا بۆی دەركەوت كەوا یەكێك قسەیان بۆ ئەكات بێ ئەوەی بزانێ چی ئەڵێت. لەگەڵ ئەوەشا ئەوەندە بە تەنگەوە نەبوو كە گوێی بۆ هەڵخات. زۆری پەلە بوو.

هەتا ئەهات پاڵەپەستۆی خەڵكی لەدەوری پتر ئەبوو، نەختێكی كەی پێ ناچێ ئەویش ئەبێ بەنەمامێ وەكو ئەوانی تر. بەڵام نەء. نابێ ئەم وای لێ بێ! كاڵێ بەدەم ژانەوە ئەتلێتەوە چاوەڕوانی گەڕانەوەی ئەمە، ئای چەند سەیر ئەبێ تا ئەمان ئەگەڕێنەوە كورێكی جوانكەلەی بووبێ! چییە؟ هیچ سەیر نییە! زۆر ژنی كۆچەر هەر بەرێوە منالیان ئەبێ! هەرچی چۆنێ بێ ئەبێ ئەم بچێ بەدووی مامانەكەدا و بەزوویی بگەڕێتەوە ماڵێ.

پاشەوپاش گەڕایەوە هەر چۆنێ بوو بەهەزار حاڵ توانیی سەد هەنگاوێك بێتە دواوە و خۆی بگەیەنێتە تەنكاو. شادی و هیوا و بێئارامی وەك پەلكەزێرینەی لە ئاسمانی دڵیا دیاریان ئەدا، بەڵام چاوترووكانێك زیاتر پێوەی نەمایەوە. بەر لەوەی چەند هەنگاوێ بە سەربەستی هەڵبنێ شریخ و هووڕی شەستیر هەموو گیانی هێنایە لەرزین، نەك هەر لەترسا، زۆرتری لە شپرزەیی و ناچاریدا.

جەستەی كاڵێی هاتەوە بەر چاو چۆن لە ژوورەكەدا گەوز ئەدات، گرنگی فەرمانەكەی و تاریكیی ئەنجامی دواكەوتنی، سەدان ئەوەندە لەلا زلتر و ئاشكراتر بوو. بەهەموو هێزی خۆی كەوتە راكردن بەرەو سەری ئەو كۆڵانەی كە ئەیتوانی بەچەند دەقیقەیەك لێوەی پێچ بكاتەوە بۆ هاتنەوە

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

سەر ئەو شەقامەی ئەچێ بۆ ماڵی مامانەکە لەوایە ئەوێش جمەی بێ! باشە بۆ نەچێ بەدووی مامانێکی ترا بەڵام کێ ئەناسێ؟ کەی ئێستا کاتی بەشوێن خەڵکا گەڕانە، ئەگەر ناچاری نەبێ؟ دوور نییە بەم ئاخۆران و بخۆرانە باجی پیرۆزیش لەگەڵی نەیەت، کەوا ناسیاوی چەند ساڵەی بنەماڵەی خەزوورانی بووە، بەر لەوەی ڕۆژگار دەربەدەریان کا. بێگومان هیچ مامانێکی نەناسیاو هەر دەرگاشی بۆ ناقڵیشێنێتەوە لەم ڕۆژەدا.

دەستڕێژی تازەی شەستیر و تفەنگ زنجیرەی بیرکردنەوەیان پساند. ئەوەندەی نەخایاند هەستی بەترپەی پێیەکی زۆر کرد لە دوایەوە دێ، کە ئاوڕی دایەوە دی بەشێ لە جەماوەری بڵاوە پێکراوی کۆبوونەوەکە بەدوویا ڕائەکەن، چەند هەنگاوێکیان نەماوە بیگەنێ و لێشی تێپەڕ بن و ئەم تاقە ڕێگایەشی لێ بگیرێ. چاوی بڕییە ئەرزەکە و هەموو گوڕ و هێزی لاوێتی دایە لاقی، بەڵام هەستی ئەکرد خەڵکەکە هەر لێی نزیك ئەبوونەوە. ئەوەندە ترسی لێ نیشتبوو بەچەشنێ ڕای ئەکرد ئەتوت خەڵکەکە بۆ گرتن یا بۆ کوشتنی ئەو دووی کەوتوون. بەڵام بێ هوودە بوو بەتیلاییی چاو سەیری کرد، دی وا هەندێك گەیشتنە سەری و خەریکن لێشی تێپەڕبن. لە پڕ شریخەی شەسترێکی نزیك سڵەماندییەوە پیاوێکیش دەم بەهاوارەوە لە تەنیشتیەوە کەوتە زەوی، نەخێر زامار لە یەك و دوو تێپەڕی کرد، سەری بەرز کردەوە بۆ ئەو شوێنە بگەڕێ کە شەستیرەکەی لێ دامەزرێنرابوو. ڕووانی لە پەنجەرەیەکی ژێرخانی کتێبخانەی گشتیدا، کەوا بە چەقی کۆلانەکەدا ئەیڕوانی سەری ژەندرمەیەك دیارە. بێ ترس لوولەی شەستیرەکەی بەردەمی بەخەڵکا ئەگێڕێ جاروبار گوللە پژێنێکی شەقامەکە ئەکا، سا کێ بەرکەوت خۆی و بەختی! ژنێك لەو لای ئەمەوە پەلی منالێکی ڕائەکێشا زریکانی و کەوتە زەوی. شەستیرەکە کپ بوو، کابرای ژەندرمە سەریشی بەسەریا شۆڕ کردبۆوە کەچی نەیئەتەقاند! تۆ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بڵێی کوشتنی ژنە بێ تاوانەکە و هاواری مناڵەکە شڵەژاندبێتی؟ یا مشتومڕ لە نێوان ویژدان و پەنچەیا دەستی پێ کردبێ، وا دوودڵ دەرئەکەوێ! وای کە نزیکە لێوەی ئێستە دەمانچەیەکی پێ بوایە کاسەی سەری هەڵئەگرت. نەیزانی ئەم دوژمنایەتییە توند و ڕقە زۆرە کوتوپڕەی لەبەر ئەو زۆرداریيە بێ ئەندازە و ئاشکرایە بوو کە ئەیدی، یا بۆ خۆ ڕزگارکردن بوو لەو مەترسییەی کە هەڕەشەی لە ژیانی خۆی و ئەنجامی فەرمانەکەی ئەکرد!

هەر چۆنێ بێ کاتی لێکۆڵینەوە نەبوو، هەلی دەست لە تەقە ڕاگرتنی ژەندرمەکەی قۆستەوە بەدوو قەڵەمبازی کار ئاسکانە خۆی گەیاندە پاڵ ئەو دیوارەی شەستیری کابرا نەیئەگرتەوە. بەڵام هێشتا ئەم نەیپەڕژابووە سەر ئەوەش کە تەنانەت بەخۆشیی ڕزگار بوون شاد ببێ، دیی ژەندرمەیەکی تر لە پەنا کۆمەڵێ گونیە کە لە سەربانی مزگەوتی بەرامبەر بەکتێبخانەکە ڕیز کرابوو ملەقوتێی بۆ ئەکات، هەروا نزیکەی بیست هەنگاوێ بەو بەریەوەیە. حەپەسا نەیزانی چی بکا. ئەچووەوە ئەوبەری شەقامەکە ئەکەوتە بەر نیشانی ژەندرمەی پەنچەرەی کتێبخانەکە، پاشەوپاش ئەگەڕایەوە لێشاوی خەڵکەکە وا پەنگی خواردبۆوە ماوەی گەڕانەوەی نەمابوو بەترسەوە سەرێکی هەڵبڕی بۆ سەربازەکەی بەرامبەری. دی کابرای ژەندرمە لوولەی تفەنگی ئاراستەی ئەم کردووە! هەموو لەشی بوو بەچاو و ئەویشی بڕیە تفەنگەکەی کابرا کە مەرگ لە کونی لوولەکەیەوە سەرەتاتکێی لێ ئەکرد نەیدەزانی چی بکا، دانیشێ؟ ڕابکا؟ نەء ماوەی هیچ نەما، هەر هیچ نەما، هەر هیچ، هەر ئەوەندەی پێ کرا دەستێکی بەرەو لوولەی تفەنگەکە بەرز کردەوە وەکو ئەوەی بیەوێ لە خۆی لابدا. یا ترس ئەوەندەی لێ نزیك کردبۆوە لای وابێ دەستی ئەیگاتێ، یا هەر لە شڵەژان و شپرزەییدا بێ هۆش وای کرد. تەقەیە هاتە گوێی کپبووی، هەستی گەرماییەکی کرد لە ئەشکنجیا، لاقی قورس بوو، قورس بوو، ئەوەندە قورس بوو هەرچی گوڕ هەیە دایە خۆی بۆی نەجوولا. دنیای

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەور و پشتی دیار و نادیار، لەناو تەم و مژێکا وەك لوولەی تفەنگێکی یەکجار گەورە هاتە پێش چاوی، کە هەتا ئەهات، بەخێرایی برووسکە پچووك ئەبۆوە، کە ئەو نەما ئەمیش بەتەواوی لە هۆشی خۆی چوو. تەنیا شتێ کەبە مێشکیا تێپەڕی، شێوەی کاڵێ و تاقە داخێ کە لە دڵی دەرنەچوو تاسەی پێگەیشتنەوەی بوو.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٣

جوامێر لە بیرکردنەوەدا گەیشتە ئێرە موچڕکەیەکی ئاودامانی وای پیا هات کە بەیەکجاری زنجیرەی بیرەوەریی لێك ترازاند، ئیتر مات و خەمبار چاوی بڕییە ڕێگاکە و تا گەیشتنە شاری (چ...) نە لە دیمەنی بەلادا تێپەڕیوی ڕێوبانا شتێکی تایبەتی سەرنجیانی خەریك کرد، نەجەمسەری بیرەوەریشی بۆ دۆزرایەوە کە وەکو گولۆڵەی ئاڵۆزاوی لێ هاتبوو!

لە بەردەمی دایەرەی ئاسایشا دابەزین، بردیانە ژووری پاش سەعاتێ ڕاگرتنی ناخۆشی پڕ بێزاری، پەنچەمۆر و چەند وێنەیەکیان وەرگرت، ناونیشان و کار و ناوی چەند ناسیاو و خزمێکی نزیکیان لێ پرسی و نووسی و دەستەبەریان کرد کە نابێ بەهیچ جۆرێ شوێنی دانیشتنی خۆی بگۆڕێ بەبێ ئەوەی پێشەکی ئاگاداری ئەوان بکا. ئەوسا بەرەڵڵایان کرد.

کە پێی خستە ئەو دیوی دایەرەکە، باوڵە تەنەکە کۆنە بچکۆڵەکەی دەستی دانا لە سەر ئەرزەکە، چاویکی گێڕا بەدەور و پشتی خۆیا. یەکەم جار دوای دە ساڵ خۆی دییەوە بە تەنیا بە سەربەستی ئەڕوا بێ ئەوەی کەلەپچەی لە دەستابێ و یاساوڵێ بەسونگییەوە لە پشتییەوە بێ! پڕ بەسییەکانی هەوای پاکی هەڵمژی. زەردەخەنەیەکی تەنك، بۆ چاوترووکانێ، چارەی ترش و تاڵی ڕووناك کردەوە. ئیتر پەرۆش و بێ ئارامیی گەیشتنە هیوای کوڕی و کاڵێی ژنی هەموو شتێکی کەیان لە گیان و مێشکیا شاردەوە. بەبێ ئەوەی تەنانەت ئەو گۆڕینە زۆرەی لە شەقامەکە و خانوو و دوکانەکانی ئەملا و ئەولاشیا ڕووی داوە ئەوەندەی تۆزێ سەرنجی ڕاکێشن یا گوێ بداتە دیمەنی کەژە ڕەنگاوڕەنگەکەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بەرامبەری، کە جاران دڵگیرترین دیمەن بوو لە لای، کەوا ئاوابوونی خۆر تارایەکی ئەرخەوانیی جوانیشی بەسەرا ڕاکێشابوو سەری داخست و چاوی بڕییە چەقی ڕێگاکە بەبێ ئەوەی هیچ شتێکی تایبەتیی تیا بەدی بکا. بە گوژم و گڕێکەوە کە هیچ لە لەشی لاوازی چاوەڕوان نەئەکرا خۆی ئەکوتا بەرەو ماڵ! بیری لەو سەرسامی و خۆشی و گەشکەیە ئەکردەوە کەوا بەماڵاکردنی لە ناکاوی ئەیخاتە دڵی ژن و کوڕەکەیەوە. بەڵام نەء بێگومان هیوا نایناسێ لێی دوور ئەکەوێتەوە، بەخێسەوە ئەڕوانێتە ئەم بۆرە زەلامەی وا خەریکە خۆی ماچ ئەکا و دەستی ئەکاتە ملی دایکی! بەبەر چاوی مێشکیا تێ ئەپەڕێ کە کاڵێ بەدەنگێکی کپی بەفرمێسک ئاودراوەوە بانگی ئەکا... «وەرە هیوا گیان ئەوە بابەیە! دەی دەستێ بکەرە ملی بابە، ماچێکی بەرێ دەی!» ئەو بە دوودڵی و نیوە ڕەزاوە و ئەمیش بەجۆش و پەرۆشێکی زۆرەوە لێك نزیك ئەبنەوە. هیوا دەستە خەپەتۆڵەکانی ئەهاوێتە سەرشانی. ئەمیش دەم ئەنێ بەلاملیەوە، لە پێش ئەوەدا بکەوێتە هەڵمژینی، تێر تێر بۆنی پێوە ئەکات! نەء خۆ هیوا مناڵۆچکە نییە، تەمەنی دە ساڵە، لە هەموو شتێ تێ ئەگا. بێگومان دایکیشی ئەوەندە باسی ئەمی بۆ کردووە هەر کە چاوی پێی کەوت پەلاماری دەستی ئەدا ماچی ئەکا. بەڵام ئەم ئەوەندە گۆڕاوە لەوانەیە کاڵێی بەسەزمان خۆشی نەیناسێتەوە نەخوازەڵا مناڵێکی وەکو هیوا! لێرەدا گەیشتە سەر ئەو کۆڵانەی کە ئەبوو پێچ بکاتەوە بۆ ماڵی خۆیان لەپڕ ڕەق ڕاوەستا و لە جێی خۆی وشك بوو. ماڵی چی و حاڵی چی؟ ماڵ لە کوێ ماوە؟ هاتەوە بیری کەوا زۆر لەمێژە لاوەی ئامۆزای بۆی نووسیوە، ژن و کوڕەکەی بردۆتە ماڵی خۆیان، ژێرخانێکی داونێ و خانۆکەی خۆشی بۆ داون بە کرێ. لە کرێکەی مانگی دوو دیناری بۆ ئەم ئەنارد ئەوی کەشی لە خۆیانا سەرف ئەکرد.

هەر وەکو ئەم بیرکردنەوە ناکاوە لە خەیاڵی دابێ و لووتی شکاندبێ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هێز و گوڕ لە لەشیا نەما. گەڕایەوە دواوە قاچی بەکێش ئەکرد. کەواتە بەیەکگەیشتنەوەکەیان هیچ ئەو تام و خۆشییەی نابێت کە بەدرێژاییی شەش مانگی دواییی زیندانییەکەی ئەم خۆی بۆ ئامادە ئەکات و خەیاڵی پێوە لێ ئەدا. لە بەر چاوی لاوە و ژن و مناڵەکانی لە کوێ ڕووی دێ ئەو شتانە بکا و ئەو قسانەیان پێ بڵێ کە لە دڵیا گینگلە ئەدەن؟ هیچ..

– شتێکی ئاشکرایە کە تەنانەت ناتوانێ ماچێکی کاڵێش بکا! دەی قەی چێکا! خۆ دنیا هەر ئەو چەند دەقیقەیە نییە کە تیایا بۆ یەکەمجار، دوای دە ساڵ، چاویان بەیەك ئەکەوێتەوە. ژیانێکی دوور و درێژیان لە پێشە، هەر ئەوەندەی هەیە کە خوا لە چورتم و تاوێری ڕۆژگار بیانپارێزێ، بەڵام زۆر سەیرە... چۆن بیری چووبۆوە، کە لەو ماڵەدا نەماون. بەدرێژاییی چەند ساڵ لاوە لە نامەکانیا باسی ئەوە ئەکا کە هیوا و دایکی لە ماڵی ئەوانن پێکەوە ئەژین. ڕاست ملی ڕێگای گرت و تا گەیشتە بەرماڵی لاوە پاش نەختێ سێو دوو بەدەستێکی لەرزۆك لە دەرگاکەی دا. دوای ئیستێکی باش کوڕێکی هەشت نۆ ساڵە دەرگای لێ کردەوە. کە چاوی پێی کەوت دڵی داخورپا، تۆ بڵێی ئەمە هیوا بێ! بە ڕاستی زۆر ڕێی تێ ئەچێ ئەوبێ.

گەلێ شێوەی لەو وێنەیەی هیوا ئەچی کە بەمناڵی گیراوە. ئەو وێنە نازدارەی، دوای گەلێ تکا و پاڕانەوە لاوەی ئامۆزای بە دزی دەسەڵاتدارانی زیندانەوە گەیاندبوویە ئەم، ئەو وێنەیەی بەدرێژاییی چەند ساڵ هەر کە شەوی لێ ئەهات لەتۆی لێفەکەی دەری ئەهێنا و تا خەو بە لادا ئەیبردەوە پێی ڕائەبووارد و بەو تیشکە گەشە هێمنە پاکژەی لە چاوە ڕەشە پێکەنینیاوییەکانی هەڵئەقولا تاریکیی زیندانی ڕۆشن ئەکردەوە، وە هێشتا دنیا تاریك و لێڵ بوو کە لە خەو ڕائەپەڕی و دیسانەوە لە توێی لێفەکەیا بە باشی ئەیشاردەوە، بۆ ئەوەی وەك وێنەکەی کاڵێ وەردیانە جانەوەرە دڵڕەقەکانی زیندانەکە، لە پشکنینێکی ناکاوا نەیدۆزنەوە و بەبەر چاوی خۆیەوە وەك دڕندە پارچە پارچەی نەکەن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

وای چ ڕێکەوتێکی خۆش ئەبێ هیوا گیان یەکەم چارەی ناسیاوبێ کە لە شاری (چ...) چاوی پێی بکەوێ.

منداڵەکە لە بێدەنگی و سەرنجدان و واق وڕمانی (کابرا) بە ئەندازەیەك پەشۆکا خەریك بوو دەرگاکە داخاتەوە جوامێریش لەبەر خۆیەوە ئەیوت: هیوا! هیوا! منداڵەکە زیاتر شڵەژا و هەتا ئەهات دەموچاوی زیاتر نیشانەی ترسی لێ ئەنیشت بەتایبەتی کە دی کابرای لەدەرگادەر دەستی گرتووە بە تای دەرگاکەوە نایەڵێ پێوەی بداتەوە... بەدەنگێکی پڕ ترسی نزیکتر لە هاوارەوە وتی:

– بۆ قسە ناکەیت مامە بڵێ چیت ئەوێ!

ئەم پرسیارە جوامێری لە چنگ شپرزەیی و بیرکردنەوە ڕزگار کرد بەئەسپایی بەبێ ئەوەی چاو لە کوڕەکەی بترووکێنێ پرسی:

– کاکە لاوە لە ماڵە؟

– منداڵەکە بەگورجی وتی:

– با بچم بزانم.

توند بەهەموو هێزی خۆی دەرگاکەی پێوەدا و جوامێری بەحەپەساوی و شەرمەزاری لە دەرێ هێشتەوە و خۆشی بەڕاکردن گەڕایەوە ماڵێ.

جوامێر دوای ئەوەی گرمەی دەرگا پێوەدانی منداڵەکەی لە گوێچکە ڕەوییەوە، پشتی کردە دەرگاکە و مات و بێدەنگ ڕاوەستا. حەزی لە دەرگای داخراو نەئەکرد تەنانەت ئەگەر ئەم لە دیوی دەرەوەشی بێ. وا دیار بوو دەساڵی بەندیخانە، دە ساڵ ژیانی ناو زیندانی دەرگا خڕ داخراو کارێکی خراپی کردبووە سەر مێشکی. چەند دەقیقەیەك وەها بەلای جوامێرەوە لە چەند سەعاتێك درەنگتر تێ پەڕی، ترپەی ڕەوتێکی نەختێ گرانی لێ نزیك بووەوە دەرگا کرایەوە. لاوەی ئامۆزای، وەکو دە ساڵ لەمەوبەر چۆنی بەجێ هێشتبوو هەروا سوور و سپی و خڕپنە و ڕوو گەش. لە بۆشاییی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەرگاکەدا وەستا، تەنیا گۆڕانێك کە جوامێر لە سەر و چاویا بەدیی کرد چەند موویەکی سپی هەڵگەڕاو بوون، بە لاجانگیەوە، کەوا لەناو مووە خورماییەکانی کەدا سەرەتاتکێیەکی شەرمنانەیان ئەکرد! لاوە ڕوویەکی کەمێ گرژی تێ کرد و بەدەنگێکی گڕەوە، لێی پرسی:

– ها برا چیت ئەوێ؟ ئەمرێ، خزمەتێ؟

جوامێر سەری سوڕما، بە زەردەخەنەیەکی کاڵەوە کە هەر بۆ ئەوەی بوو تەریقیی خۆی بشارێتەوە، وتی:

– کاکە لاوە! چۆن؟ نامناسیتەوە، من جوامێرم. قسەکەی تەواو نەکردبوو کە چارەی لاوە بە تەوژمی شەپۆلێکی شادمانی گەشایەوە، بە دەنگێکی پڕ تاسە و ئارەزووی بە خۆشی و گریان ئاودراو وتی:

– وەی جوامێر گیان! لێم ببورە بە ڕاستی نەمناسیتەوە، دەستیان کردە ملی یەك و ئەملا و ئەولای یەکتریان ماچ کرد. لاوە دەستی گرت و بردیە ژووری میوان. بەدەم گلەییەوە پێی وت:

– ئاخر کاکی خۆم. نە ئەبوو لە هاتنەوەت ئاگادارمان بکەی . بۆ وا لە ناکاو ئەکەی بە ماڵا، ئەمە ئیشە؟

جوامێر وتی:

– خۆت ئەزانی کە مانگی جارێك لە بەندیخانە ماوەیان ئەدایین نامە بنێرین بۆ کەسوکارمان. منیش لە نووسراوی سەری مانگا بۆم نووسیبوویت کەوا لەم مانگەدا ڕزگارم ئەبێ، ئیتر بە تەواویش نەمئەزانی بۆ کوێ و کەی ئەمنێرن تا ئاگادارتان بکەم. باش بوو خواوڕاستان کردیان، لەمەدا بەختم هەستابووەوە هەر لە خۆیانەوە بێ تکا و بێ پاکانە ناردیانمەوە ئێرە، لە پاشان لەوانەبوو بشمزانیایە ئاگادارم نەکردنایە، بۆ ئەوەی تووشی ئەزێتی بە پیرەوە هاتنتان نەکەم. لاوە قسەکەی لە دەم قۆستەوە و بە زەردەخەنەیەکی تاڵەوە وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– نه بابه، به پیرەوە هاتنی چی؟ وا دیارە تۆ ئاگات لە دنیا نییە بۆچی لە ترسی ژەندرمە کەس ئەوێرێ دەرکەوێ. ڕەنگە لە دە کەس یەکێ لەوانەی ئەتناسین لە شارا نەمابن، یان گیراون و براون بۆ زیندانەکان، یان هەڵاتوون و چوونە شاخ. لە سەر ئەمری فەرمانداری گشتی نابێ لە سێ کەس زیاتر پێکەوە بگەڕێن، شەوانیش لە سەعات هەشتی ئێوارەوە تا شەشی بەیانی چوونە دەرەوە قەدەغەیە. لەگەڵ ئەوەشا ئەم هەموو فەرمانە ناڕەوایانە کاری نەکردۆتە سەر چالاکیی لەشکری ئازادکردنی نیشتیمانی کە (ل. ا. ن)ی پێ ئەڵێن، کەم شەو هەیە نەدات بەسەر شارا، ڕۆژیش نییە لە کۆڵان و کووچەکانا چەند تەقەمەنی و نارنجۆکێ نەهاوێژن و زیانێکی زۆری گیانی و ماڵی لە دوژمن نەدەن. لاوە ئەم قسانەی وەك یەكێكی بۆ سكاڵاكردن زۆر تینوو، هەڵڕشت بۆ جوامێر، بەڵام ئەم بێزارانە وتی:

– تۆ جارێ واز لەم قسانە بێنە. ئەوەندەم لەم جۆرە قسەیە بیستووە گوێچکەم پڕبووە! کوا هیوا و دایکیم بۆ بانگ کە ئەوە چییە ئەڵێی میوانی ژنتان هەیە وا منت هێنایە ئێرە؟

لاوە وەك لە ناکاو زۆر دڵڕەقانە برینێکی کوڵێنرابێتەوە ڕەنگی هەڵبزرکا و گرژی و مۆنییەکی ئازاراوی شاڵاویان بۆ چارەی هێنا، بەڵام کە سەری هەڵبڕی دی چاوی جوامێر چ پاڕانەوە و تاسە و ئارەزوویەکی لێ هەڵئەقوڵێ. هەرچی هێز و گوڕ هەبوو لە گیانیا دایە خۆی، بۆ ئەوەی بەشکو بتوانێ trووسکەیەکی ڕۆشنایی و خۆشی بخاتەوە ڕووی خۆی، بەڵام هەر زوو تێ گەیشت کە تەقەلاکەی بێ سوودە بۆیە زیرەکانە گورج دەستی گرت بە چمکی قسەکەی دوایی جوامێرەوە، ڕاست بۆوە و پشتی تێ کرد و بە دەنگێکی گڕی لەرزۆك پێی وت:

– ماڵێکی دراوسێمان میوانە با بچم بەشکو دەستێکیان پێوە بنێم.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لاوه كه لای جوامێر هاته دەرێ ئیستێكی باشی بۆ كرد له دالانەكەدا تا نەختێ ڕەنگ و ڕووی هاتەوه سەر خۆی ئەوسا چووه ژووری دانیشتنی منالەكانی. خەبەری هاتنەوەی جوامێری دانێ و پێی وتن كه چایەكیان بۆ لێ بنێن و نانیش بۆ هەردووكیان هەڵگرن، حەمامەكەش گەرم كەن بۆ جوامێر. نەختێ چاویشی به ژوورەكه و سەر و چاوی منالەكانیا گێڕا، مێشكی ئەوەنده خەریك بوو هیچیانی باش بەدی نەئەكرد، نەیئەزانی چەند وا ئەمێنێتەوه ئەگەر ژنەكەی نەیوتایه:

– كەواته بابچم بەخێرهاتنێكی بكەم و بانگی كەمه ئێره، بۆچی له دیوەخان بێ. هەر ئەبوو له ڕێوه بتهێنایه ئێره خۆ ئەو بێگانه نییه، كێمان هەیه شەرمی لێ بكا؟

لاوه وەكو له خەو ڕاست كرابێتەوه به ژنەكەی وت:

– نەء مەچۆ.. تۆ مەچۆ.. وەره جارێ قسەیەكت پێ بڵێم ئەوسا خۆم ئەچم ئەیهێنمه ئەمدیو. ژنەكەی برده لایەكەوه چەند قسەیەكی به گوێچكەیا چرپاند و گەڕایەوه بەرەو ژووری میوان.

كه جوامێر بەتەنیا له ژوورەكەدا مایەوه، لەگەڵ ئەو هەموو پەرۆش و بیرەوەرییه ورووژاوەشیا نەیتوانی سەرنجی خۆی لابدا له گیرسانەوه بەناومالی جوان و ڕێك و گرانی دەوروپشتیەوه له دلی خۆیا وتی بێگومان ئێسته لاوه حالی زۆر باشه، ئەم ناو ماله بەنرخ و چاكه به خۆڕایی نییه، منیش تووشی ئەم گاشەیه نەبووما‌یه ئێستا ماڵ و حاڵێكی باشم ئەبوو، بەلام دیاره وەكو لاوه نەئەبووم ئەو زیرەك بوو هەر زوو خۆی له بەند و باوی مامۆستایەتی ڕزگار كرد. ئاخۆ ئێستا خەریكی چی بێ. هەژدیهایەكه بۆ خۆی له هوویه موویه ئەكاتەوه! منیش نەگیرامایه و له كاتی خۆشیا پێش بخرامایه ئێسته مانگانەیەكی باشم ئەبوو. وای سەیره خۆ من وام زانیوه دێمەوه سەر سەروەت و سامانی بابم تا ئێسته هیچ

كتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بیریکم لەوە نەکردۆتەوە بە چی ئەژیم! خۆ فەرمانبەری ئەوە هیچ، بشمەوێ بە پوولێك ڕام ناگرنەوە. پەرۆشی چاو پێکەوتنەوەی هیوا و کاڵێ هەموو شتێکی لە بیربردوومەوە، بەم خەیاڵە دیسانەوە هاتەوە سەر باسی هیوا و کاڵێ و دیسان هەموو شتێکی کەی لە بیر چۆوە و ئارامی لەبەر بڕایەوە!

کە لاوە هاتەوە ژووری میوان دیی جوامێر دەستی لە پشتەوە تێك ئالاندووە و وەك ڕابکات بەناو ژوورەکەدا دێت و دەچێ.

لای جوامێر وابوو کە لاوە چووە یا دەست بەمیوانەکانیانەوە بنێ و ئەم بەرێتە ئەو دیو، یان کوڕ و ژنەکەی بۆ بهێنی بۆ ئەم دیو. کە دیی بەتەنیا گەڕایەوە و بێدەنگ لە شوێنی خۆی دانیشتەوە، وەختە بوو لێك بێتەوە. ڕووی کردە لاوە و بەدەنگێکی بەرز کە خۆشی ناساز و بێ جێ هاتە گوێی، شیرانی:

– کوا ئەوە تۆ بۆچی چوویتە ئەو دیو؟ ئەی منالەکانت بۆ نەهێنا، من خۆم پێ ناگیرێ تا میوانەکانتان ئەڕۆن.

لاوەش زۆر لەسەرخۆ بەلام بەڕەنگێکی زەرد هەڵگەڕاو و دەنگێکی گڕی لەرزۆك وتی:

– جارێ تۆ دانیشە کاکی خۆم، پشوویەك بدە، نان ئەخۆین و خۆت بشۆ و بنوو ئینجا،

جوامێر بە تووڕەیی سەری قسەکەی لەدەم سەند و وتی:

– پشووی چی و نان خواردنی چی و نووستنی چی؟ من بۆ ئەم شتانە نەهاتوومە ئێرە، من هیوام ئەوێ، هیوای کوڕم، ئەمەوێ بیبینم. ئەمەوێ بیگرمە باوەش... تێرتێر ماچی کەم. لەپڕ دەنگی کپ بوو، گریان گەرووی گرت، وەکو بپاڕێتەوە وتی:

– گیانەکەم کاکە لاوە! مەیکە بەگاڵتە دڵم ئەوەندەی تاڵە دەزوویەکی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

قرچۆكی پێوە ماوە بەرگەی ئەم چەشنە گاڵتانە ناگرم وا دیارە دنیا وێرانیش ببێ تۆ هەر لەسەر گاڵتە و گەپی خۆتی! کوان مناڵەکانم، بانگیان کە، لە خەو، لە خواردن، لە هەموو شتێکی کەی دنیا زیاتر تاسەی ئەوان، بیری ئەوان حەز بەدیتنی ئەوان ئەکەم. لاوە هەرچەندە ئەم هێرشە ناکاوەی جوامێر دڵی گوشی بەڵام خۆی گرت و لەسەرخۆ پێی وت:

– گیانەکەم وا دیارە باش لە قسەکەم نەگەیشتی، یان ڕاستییەکەی من باشم تێ نەگەیاندی، مەسەلەی گاڵتەوگەپ نییە هیوا و دایکی ئێستە لێرە نین بۆیە نەمهێنانە لات.

– ئەی لە کوێن؟ چوون بۆ ماڵی کێ؟ بنێرە بەدوویانا.

– لە مانگێ زیاترە چوونەتە دێی گولان بۆ ماڵی پوورت.

جوامێر قیژانی وتی:

– ئەی ئێستە چار چییە؟ کەواتە نایانبینم؟

– چار هەر ئەوەیە ئێستە وەکو پێم وتی وا بکەیت، نانێ بخۆین و بچی خۆت بشۆیت و بنوویت و بەیانیش یەکێ ئەنێرم بە دوویانا.

– ئەبوو پێیان بڵێی کە ئەوەندە بەنگ نەبن بە تایبەتی کە ئەتزانی من ئەم مانگە زیندانییەکەم ئەبڕێتەوە!

هەرچی چۆنێ بێ ئێستە چار نییە ئەبێ ڕاوەستم تا بەیانی. بەڵام بەیانی من خۆم ئەچم بەدوویانا.

لاوە وەکو شتێ ماتەمینییەك دای گرت، دوای ئێستێکی باش وتی:

– من هیچ بەباشی نازانم کە تۆ خۆت بچی بەدوویانا، دنیاکەی ئاخۆران و بخۆرانە، تۆش هەمووی یەك دوو ڕۆژە لە بەندیخانە ڕزگارت بووە. خوا نەکردە تووشی چورتمێ ببی لەوانەیە ئەمجارە بەسەرەوە تیا بچیت!

جوامێر تۆزێ بێدەنگ بوو ئینجا سەرێکی ڕاوەشان وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– ڕاست ئەکەی خۆ من ناشبێ بەبێ ئاگادارکردنی دایەرەی ئاسایش لە شوێنی خۆم بجووڵێم، جا خوا ئەزانێ ئەوان ئیزنم ئەدەن یان نە! باشە خێری پێوە بێ، تۆ یەکێك بنێرە، بەڵام بەزوویی، بزانە ناکرێت هەر لە ئێستەوە بکەوێتە مشوور خواردنی. بەشکو شەوەکەی بکەوێتە ڕێ.

– ئەی گیانەکەم پێم نەوتی بە شەو چوونە دەرەوە قەدەغەیە! گازینۆ و چایخانە نییە و کەسم پێ نادۆزرێتەوە. جگە لەوەی بەیانیش بەر لە سەعات شەش کەس ناتوانێ لە ماڵ بێتە دەرێ.

– ڕاست ئەکەی کاکە لاوە قسەی تۆیە، لێم ببوورە بەڕاستی تاسە و بیری هیوا وا سەری لێ تێك داوم ئاگام لە هیچ شتێ نەماوە. بەڵام گیانەکەمی بەیانی زوو یەکێکی باشیان بنێرە بەدوودا. بابە چەند پارەی ویست تۆ دوو ئەوەندەی بدەرێ من ئەتدەمەوە هەر ئەو پیاوەتییەمان لەگەڵ بکا زوو بچێ و زوو بیانهێنێتەوە پێیان بڵێ لە ڕێگا هیچ بەنگ نەبن.

– پارەی چی کاکە؟ شەرم ناکەی ناوی پارە ئەبەیت! جارێ ئەم ئیشە هەمووی یەکدوو دیناری تێ ئەچێ کە هیچ کەماڵێکی نییە، جگە لەوە ئێمەمانان ئەگەر هەزار دینارتان بۆ سەرف بکەین لە چاکەتان دەرناچین، ئێوە لە ڕێگای نیشتمانا دەستان لە ژیان هەڵگرتووە، زیندانتان دیوە، ساڵەهای ساڵە لە ماڵ و منالی خۆتان دوور خراونەتەوە. لە خۆشی و ئازادی بێبەش کراون. ئێوە سەری ئێمەتان بەرز کردۆتەوە. جگە لەمە تۆ ئامۆزامی، بڕبڕەمی من پارەم بۆ کێیە بۆ تۆ نەبێ.

جوامێر بە تەریقییەوە وتی:

– باشە بابە تۆ خۆت چۆنی ئەزانی بەباش وا بکە سوپاس!

لاوە بە زەردەخەنەیەکی پڕ بەزەییەوە وتی:

– کەواتە با جارێ بچم بزانم شێوەکەیان بۆ ئامادە کردووین؟ من زۆرم برسییە بێ گومان تۆش.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەوەندەی پێ نەچوو لاوە گەڕایەوە لای جوامێر، بە نەختێ تەریقییەوە پێی وت:

– داخم ناچێ شێوەکەمان ڕووی مەجلیسی نییە، هەروا نەختێ چێشتی نیوەڕۆمان ماوە، بۆیە پێم وتن هێلکە و ڕۆنێکیشمان بۆ بکەن و لە ژوورەکەی خۆشیان بۆمان دانێن لەوێ ئەیخۆین. منداڵەکانیش لەوێن، حەز ئەکەن چاویان پێت بکەوێ.

وشەی منداڵەکان جوامێری وەك کەو چووان بۆیە پاش بێدەنگییەکی زۆر ئینجا بیری کەوتەوە کە ئەبێ قسەیە بکا ئەوسا وتی:

– هێلکە و ڕۆنی پێ نەئەویست ئەوی هەبوو بەس بوو. خۆت ئەزانی من لە خۆما ئەوەندە چڵێس نەبووم، لە زیندانیشا ئەوەندە ماشە سپی و پیاز و چێشتی شێلم و ماشێنیان داوینێ هەموو خواردنێکی کەم لەلا فڕنی و فالۆزەیە.

کە چوون بۆ شێوکردن، دوو ئافرەت و چوار منداڵ لە ژوورەوە بوون ژنەکان کە وا دیاربوو خۆیان بۆ بەخێرهاتنی جوامێر ئامادە کردبوو، بەرزەپێ لە بەری هەستان، خێزانەکەی لاوە بەدەنگێکی دڵێر و دەمێکی پاراوەوە و ئافرەتەکەی کەشیان بەدەنگێکی شەرماوی بەخێرهاتنی (کاکە جوامێر) یان کرد. چوار منداڵەکەش، یەکێکیان شیرەخۆرە بوو لە ناو بێشکەدا پاڵ خرابوو گڕوگاڵی ئەکرد لەگەڵ دوو کچی هەشت نۆ ساڵان، منداڵی چوارەمیش ئەو کوڕەبوو، کە جوامێر لە کاتی دەرگا کردنەوەدا بە هیوای کوڕی تێ گەییبوو. ئەویش بە دوودڵی و تەریقییەوە لە مامە جوامێر چووە پێشەوە پڕی کرد بە دەستیا ماچی کرد و خێرا گەڕایەوە لای دایکی و پووری، کەوا بێدەنگ دوور لەو مێزەی لاوە و جوامێر لەبەریا دانیشتن بۆ نان خواردن، لە دەوری سەماوەرە زەردەکەیان دانیشتبوون. یەکێکیان فووی لە سەماوەرەکە ئەکرد و ئەویکەشیان پیاڵەی لە سەر سینی ڕیز ئەکرد.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

لاوە یەکە یەکە ناوی منداڵەکانی خۆی بەجوامێر وت. ئینجا بەگاڵتەوە پێی وت:

– خۆ پێویست ناکا نازداری خێزانیشم بەهێی ژن خوشکمت پێ بناسێنم!

جوامێر کە ناوی بەهێی بیست وەکو شتێ تاس بردییەوە، چۆن ئەو ژنە کوتو کوێرە ڕەقەڵە پێست بە ئێسکەوە نووساوە ئەو بەهێ شۆخ و شەنگە ڕوومەت پەڕەی گوڵەیە کە پاش دە ساڵ شووکردنیش لە جوانەکانی شار ئەژمێردرا!

جوامێر خۆی پێ نەگیرا بەئەسپایی لەلاوەی پرسی:

– ئەرێ بەڕاست ئەوە بەهێ بۆچی وای لێ هاتووە؟

لاوە بە سەربادانێکەوە وتی:

– ئەگەر بێعار نەبوایە ئەوەشی نەئەما! جارێ با نانەکەمان بخۆین ئەوسا باسەکەت بۆ ئەگێڕمەوە. نامەوێ لە ئێستەوە دڵت بگرم. کە چوویتە ژوورەکەی خۆت لەوێ بەسەر پێوە باسی (بەهێ) شت بۆ ئەگێڕمەوە چونکە وا دیارە ماندوویت خەوت دێ، جگە لەوەش ئەڵێی پێش نووستن خۆم ئەشۆم.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٤

دوای نان خواردنێ کەوا لاوە بەزۆریش جوامێری تیا بۆ نەهێنرایە قسە، هەستان. لاوە جوامێری برد ژوورەکەی پیشان بدا، بەسەرپێوە باسی بەهێشی بۆ کرد کە چۆن ئەبیستێ لە خۆنیشاندانێکی نیشتمانیدا کوڕە تاقانەکەی کوژراوە، باوکە پیرەکەشی ئاگری جگەر هەڵی ئەگرێ ئەچێ بۆ سەرا لاشەی کوڕی بدۆزێتەوە. کە ئەگاتە بەر دەرکی سەرا ئەبینێ خەڵکێکی زۆری وەکو ئەو چوون بۆ دۆزینەوە و وەرگرتنەوەی لاشەی کەسوکاریان. هەموو لە بەردەمی دەرگای داخراوی سەراکەدا وەستاون. ئەوەندەی پێ ناچێ دەرگایان بۆ ئەخەنە سەر پشت کە دوا کەسیان لێ ئەچێتە ژوورێ خڕ دەرگایان لە سەر دائەخەن و هەر ئەو شەوە یەکێ سەر و سێ ساڵ حوکمیان ئەدەن. بەرەبەیان (پێش ئەوەی شار لە خەو هەستێ بێدەنگ و سەنگ ڕەوانەی زیندانی (ن...)یان ئەکەن. محە ئاوەڵزاوام پیر ئەبێ بەرگەی ئەرك و ئازاری بەندیخانە ناگرێ، ساڵێکی بەندێتییەکەی ناباتە سەر ئەمری خوا بەجێ ئەهێنێ. خۆشت ئەزانی ئەوی ڕۆژ پەیدای نەکردایە نەیبوو شەو بیخوا جا بەهێیە ئەم کارەسات و کوێرەوەرییەی بە سەر هاتبێ سەیر نییە ئێسقانیشی مابێ؟ کاکە جوامێر! مەپرسە ئەم خەڵکە لە چ حاڵێکا ئەژین کەس خاوەنی سەربەستی و ژیان و نامووسی خۆی نییە بەدرۆی مەزانە ئەگەر بڵێم ئێوەی بەندیخانە ئازادتر و دڵنیاتربوون لە ئێمەی بەناو بەرەڵڵا! باوێشك ئەدەی، خەوت دێ بچۆ خۆت بشۆ و بنوو. پێشەکی پیرۆزت بێ. شەوت باش و خەوت خۆش.

جوامێر وتی:

– پێکمانەوە...

لاوە چەند هەنگاوێك دوور کەوتەوە و لە پڕ گەڕایەوە وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– ئەوە چییە خۆمن ئەڵێی سەرخۆشم! حەمامەکەشم پیشان نەدایت. ئەوەتە لە تەنیشت ئەو ژێرخانەی بەرامبەرتەوە چرای ڕێگاکەشت بۆ دائەگرسێنم کە لێت تێك نەچێ. ڕەنگە لەبەر گەرما خەویشت لێ نەکەوێ سەد ئەوەندە ماندووبی! دەی درێژەم دایە تۆش باوێشك ئەدەی. بۆنایەی خۆشتنەکەت بخەیتە سبەینێ؟

جوامێر وتی:

– بەقوربان لێم گەڕێ ساردم مەکەرەوە خۆم لە خۆما لە خۆشتن بێزارم ئێستە خۆم نەشۆم تا دوو هەفتەی تر هەر نایەتەوە بیرم، ئێستە لە هەموو کاتێ باشترە، بەیانی کە هەستام وەك دۆزیبێتمەوە وەهایە. (بەدەنگێکی پڕ سۆز و نەختێ بەرز بانگی کرد) گیانەکەمی لاوە سبەینێ مەسەلەکەی هیوات بیرنەچێ!

لاوەش بە ماتییەکەوە وتی:

– ئینشاڵڵا!

جوامێر کە دەرگای حەمامی کردەوە سەری سوڕما ئەوەتەی هەبوو نەك لە حەمامی وادا خۆی نەشتبوو هەر چاویشی پێ نەکەوتبوو. بانیۆ سپییەکەی هەر ئەبریسکایەوە وەکو بیستبووی خوا پێداوەکان ئەو حەوزە پڕ ئەکەن لە ئاو و بۆنی خۆش ئینجا خۆیانی پێ ئەشۆن. هات بەبیریا خۆی لەو بانیۆیەدا بشوا. دەستی برد (شیرە)یەکی کردەوە لێشاوێك ئاوی سارد بەسەر و گوێلاکیا هاتە خوارەوە دای چڵەکاند ئینجا بەرە بەرە و بەوریاییتر هەر چۆنێ بوو شێرەی ئاوی سارد و گەرمی بانیۆکەی دۆزییەوە و بەری دانەوە کە پڕ بێ. خۆی ڕووت کردەوە، دوای نەختێ چاو گێڕان بەخاولیی ڕەنگاوڕەنگی بەچاکلەدا هەڵواسراو شووشەی بۆنی خۆش و هەموو جۆر سابوونی خۆشتندا، قاچی خستە ناو بانیۆکە پێی هەڵخلیسکا بەگازی پشتا کەوتە ناوی! هەندێ ئازاری ئەژنۆ و ئانیشکی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گەیشت. دوای نەختێ لە ئاوە شلەتێنەکەدا خۆی پاڵ خست. کە حەسایەوە لە کانگای دڵیەوە هەناسەیەکی هەڵکێشا و لە دڵی خۆیا وتی: خۆزگە هیوا و دایکی لێرە ئەبوون بێگومان هەموو ئازاری بەندیخانەم بەماچێکیان لە بیر ئەچۆوە. دەی زۆر زۆری ڕۆیشتووە کەم کەمی ماوە. خوا موقەدەر نەدا دوو ڕۆژی تر لێرەن. سابوون و لیفکەی گرت بە دەستەوە و کەوتە خۆشتن . خۆشیی حەمامە لە کاشی ڕەنگاوڕەنگ دروستکراوەکە و ئەو ختووکەیەی ئاوە شلەتێنەکەی بانیۆکە هی لەشی ئەدا، خۆشتنێکی کەی هێنایەوە بیری. دە ساڵ لەمەوبەر کە ئەگیرێن هەتا سێ مانگ ماوەی خۆشتنیان نادەن. ئەوانیش ئەکەونە شکایەت و شکایەتکاری و مانگرتن تا میری ناچار ئەبێ هەر پانزە ڕۆژ جارێك ماوەی خۆشتنیان بدا.

لەبەرئەوەی جوامێر لەبەردەمی خۆپیشاندانەکەدا بریندار کرابوو بەیەکێ لە سەرکردە گەورەکان دانرابوو بۆیە لە زیندانێکی یەك کەسییا گیرابوو. جاهاتەوە بیری چۆن نیوەڕۆیەك یەکێ لە وەردیانەکان دەرگاکەی لێ کردەوە و پێی وت کە هەستێ خۆی کۆکاتەوە بۆ خۆشتن ئەمیش نە جلی پاك، نەهیچ شتێکی هەبوو لە خاولییەکی چڵکن بەولاوە کە جێی هەموو شتێکی پێ گرتبوو. کە لە زیندانە تاریکەکەی هاتە دەرێ تا ماوەیەکی باش چاوی هەڵنەئەهات لەبەر تیشکی گەشی خۆر بۆیە هەروا کوێرانە دووی دەنگی پێی یاساوڵەکەی پێشەوەی کەوتبوو کە ئەوەندەی پێ نەچوو دەرگایەکی بەتوندی کردەوە و ڕاوەستا تا ئەم گەیشتە لای دەرگاکە. ئەوسا پاڵێکی پێوەنا بەڵام بەختی هەبوو لە باتی ئەوە خۆی بکەوێ بەر زەلامێکی تر کەوت کە لە ژوورەکەدا وەستابوو دای بە دیوارە چینکۆکەدا. یاساوڵەکە پێی وتن خۆتان ڕووت بکەنەوە، وا هاوڕێکەی کەشتان هات. وای وت و پاڵی نا بەزەلامێکی کەوە. ئینجا پێی وتن: ژوورەکەی لاتانەوە حەمامە هەرسێکتان پێکەوە ئەچنە ژوورێ. ئەبێ بە پێنج دەقیقە لە خۆشتن ببنەوە چونکە بەندییەکان زۆرن و هەمووشی هەرسێ حەمام هەیە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دەرگاکەی لەسەر داخستن و وتی پاش پێنج دەقیقە لێ نەبووبنەوە بەڕووتی ئەتانهێنمە دەرەوە، نەڵێن حکومەت زاڵمە و وەردیان کافر! ئۆباڵی خۆتان بەئەستۆی خۆتان!

بەندییەکانی تر کە وا دیاربوو لەبەر نەشارەزایی، جلی چڵکنیان لەگەڵ خۆیان هێنابوو بیشۆن، بەنائومێدی جلەکانیان دانا و هەر سێکیان خۆیان کرد بەژووری حەمامەکەدا کە بریتی بوو لە چوار دیوارێکی چینکۆ، بنکەکەی چیمەنتۆڕێژ کرابوو، تانکییەکی گەورەی قیر پڕ کرابوو لە ئاو، لەو دیوەوە ئاگریان ئەدا. تەنەکەیەکی نەوتیش پڕ کرابوو لە ئاوی ساردی لیخن، بۆ هەرسێکیشیان قووتوە پەنیرێکی بەتاڵ دانرابوو کە ئاوی پێ بکەن بەخۆیانا. لە پەلە پەلیدا نەیانئەزانی چی بکەن، یەکێکیان نەختێ لە ئاوی تانکییەکەی کرد بە دەستیا توێخێکی داپلۆخان، هیچ شتێ نەبوو لە حەمامەکەدا کە لە سەری دانیشن چیمەنتۆکەش ئەوەندە داخ بووبوو بە پێشەوە خۆیان پێ ڕانەئەگیرا چۆن خۆ بشۆن و چی بکەن؟ بەناچاری نیوەی ئاوی ساردی تەنەکە نەوتەکەیان ڕشت کە ئەویش شڵەتێن بوو بوو. دوو سێ قوتو ئاوی گەرمیان تێ کرد و کەوتنە خۆشتن. لە یەك کاتا هەر سێکیان دەستیان ئەبرد بۆ قوتووەکە کە ئاو بکەن بە خۆیانا. کردیان بەنۆرە تا دووانیان کەفەکەیان لە سەریان کردەوە ئاوی بن تەنەکەکە ئەوەندە داخ ببوو جوامێر نەیوێرا بیکا بەسەریا . ئەمانە لەم حاڵەدا بوون، هێشتان دەستیان لە لەشیان نەداوبوو کەوا بۆنی چڵك و ئارەقیان پیاوی گێژ ئەکرد، لە پڕ کابرای یاساوڵ بەخۆی و قامچییەکەیەوە کردی بەژوورا و شیڕانی بەسەریانا: ئەوە چییە هێشتا لێ نەبوونەوە؟ یاڵڵا دەی هەستن بڕۆنە دەرێ خۆتان پۆشتە بکەنەوە. کە ڕوانی یەکێکیان (جوامێر) هێشتا سەر و چاوی هەر سابووناوییە و خەریکە بەدەست لێی ئەکاتەوە. پڕی دایە تەنەکە ئاوە گەرمەکە و بەجارێ کردی بەسەریا، جوامێر قیژەیەکی شێتانەی لێوەهات لە ئازاری

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

داپلۆخانی سەرو گوێلاك و شان و ملی، کابرای یاساوڵ دایە قاقای پێکەنین. بەقەمچی و شەق و پاڵەپەستۆ هەرسێکیانی پێش خۆی دا بۆ ژووری سارد! ڕوانییان سێ بەدبەختی تر خۆیان ڕووت کردۆتەوە بەدڵی خۆش و ڕووی گەشەوە چاوەڕوانی خۆشتن ئەکەن.

جوامێر بەمانگێ ئەوسا سەر و گوێلاك و شان و ملی پێسیتان هێنایەوە. دوای ئەم بەپەنگ کردنە تەگبیریان کرد کە لە مەولا بەهەرسێکیان یەکێکیان بشۆن، بۆ ئەوەی بتوانن لە پێنج دەقیقەکەدا شتێ بکەن بەشتێ. بەڵام کاربەدەستانی زیندانەکە هەر زوو بەمە ئەزانن بڕیار ئەدەن کە لەوەلا ئیتر هەر جارە سێ کەسی تازە بنێرن بۆ خۆشتن پێکەوە. لەگەڵ ئەمەشا بەندییەکان گوێ نادەنە ئەم پیلانەی بەندیخانە و هەر لە سەر ڕێگەی خۆیان ئەڕۆن ئەگەرچی هی وایان ئەبێ کە بە ساڵی جارێك نۆرەی خۆشتنی نایەتە سەر.

جوامێر لە ناو ئاوی شڵەتین و حەمامی کاشی ڕازاوەی ماڵی لاوەدا ئەو حەمامەی زیندانی خۆیانی بیرکەوتەوە. هەناسەیەکی هەڵکێشا. بەدوای خۆ وشککردنەوە جلە کۆنەکانی لەبەر کردەوە هەستا چووە ژووری نووستن ئەوەندە کفت بوو هەر خۆی کرد بەژێر جێگاکەوە ئیتر خەوی لێ کەوت بێ ئەوەی هیچ ئاگای لە نەرم و شلیی پێخەکەوەی بێ.

هێشتا دنیا تاریك و ڕوون بوو جوامێر لە خەو ڕاپەڕی. لە پێشەوە نەهاتەوە بیری لە کوێ نوستووە، چاوێکی بەدەور و پشتی خۆیا گێڕا و سەرنجێکی دایە تفاقی ژوورەکە ئینجا بیری کەوتەوە کە لە کوێیە.

کە دیی هێشتا ڕۆژ زووە پێخەفەکەی کێشایەوە بەسەر دەم و چاویا. یەکەم جار بوو لە ماوەی دە ساڵا کە لە ناو نوێنی وا نەرم و شلا نوستبێ. زۆری لا خۆش بوو بنوێتەوە. بەڵام لەپڕ وەکو شتێك مێشکی ورووژا گورج پێخەفەکەی لە سەر چاوی لابرد. ئەوە نزیکەی دە ساڵە لەم ساتەدا لە ناو

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جێگادا نەبووە، ئیستا کاتی ژماردنیانە پێنج پێنج وەکو مەڕ لەناو حەوشەکەدا مۆڵیان ئەکردن لە بەردەمی ژووری فەرمانداری زیندانەکەدا، هەروەکو ئێستەش هاورێکانی مۆڵ کراون و بەچیچکانەوە دانیشێنراون. هەی چە کافر بابێکن! جاری وا هەیە سەعاتێك زیاتر ئەو خەڵکە بەو چەشنە ئەهێڵنەوە بەبێ ئەوەی یەکێ بوێرێ بار بگۆڕێ. وای بەحاڵی ئەو کلۆڵەی پێی شل ئەبێ، دەست ئەخاتە سەر ئەرز یا دائەنیشێ. وەردیانێکی چەتەوڵ بەقەمچی دای ئەگرێ، بگرە کوێت یەشێ!

جوامێر لەم چەشنە بیر کردنەوەیەدا بوو کە لاوە بەئەسپایی دەرگای ژوورەکەی قڵیشاندەوە، کە دیی جوامێر بەخەبەرە هاتە ژوورەوە وتی:

– ڕۆژباش کاکە جوامێر ئەوە هەستاوی؟ ئێمە لە مێژە هەستاوین لەخەو، بەڵام نەمویست خەوت لێ تێك دەم وتم ماندووە با بنوێ. کەواتە هەستە با بچین نان و چاکەمان بخۆین.

جوامێر دووی کەوت بۆ ژووری نان خواردن، بەدەم بەرچایی کردنەوە ئەم قسانەیان کرد:

– منیش دەمێکە هەستاوم، بەڵام شەوێ باش نووستم تا بەیانی جووڵەم نەکردووە.

لاوە وتی:

– کەواتە ئاگات لە تەقوهووڕی ئیمشەو نەبووە! دەنگی تەقەکان ئەوەندە نزیك بوو، دوور نییە هێزی (ل. ا. ن) هاتبنە شارەوە. ئینجا خوا ئەزانێ ئیمڕۆ لەشکری میری چی بەخەڵك ئەکا! بێگومان کوژراو و بریندار لە هەردوولا و لە بێلایەنیش هەیە. هەر کە تەقە بڕایەوە لەشکری میری وەکو گورگی هار ئەکەوێتە ناو شار. جاری لای هەر گەڕەکێکەوە تەقە دەستی پێ کردبێ ئەوە وای بەحاڵیان هەرچی پیاوی ناوداری تیا مابێ کە تا ئێستا نەگیرابێ یاخۆی بەمیری نەفرۆشتبێ، هەموویان ئەگیرێن، دەستبەسەر

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئەکرێن و دوور ئەخرێنەوە لە ناوچەکە. خۆ ئەو کلۆڵەی قەوانی فیشەکی لەبەر ماڵا بدۆزرێتەوە ئەوا بەسەر و ماڵەوە تیا چووە. ئەوە هیچ ڕەنگە هەر لە ئێستەوە ماڵ پشکنین دەستی پێ کردبێ. لە مانگی پێشوودا کە گەڕەکی (س)یان پشکنی، بۆ بەدبەختی لە ماڵی مارفە ڕەشی خەزووری ئەفراسیاوی خاڵما لە کۆنە بیرێکا دەمانچەیەکی قەرەبینای ڕزیوی ژەنگاویی زەمانی تەقیانووس ئەدۆزنەوە. بەبێ پرسیار و قسە، نزاری کوڕی کەوا تاقە پیاوی ماڵی ئەبێ، ئەگیرێت و حوکمی حەوت ساڵ زیندانی ئەدرێ بەسەردا. کە ئەوقاتەکەی بەئەندامانی عورفی ئەڵێ ئەم دەمانچە ژەنگاوییە کۆنە بەکاری هیچ شتێ نایە و هیچ زیانێکی پێ ناکرێ هەر بەناو دەمانچەیە! سەرەکەکەیان پێی ئەڵێ:

ڕاستە قسەی تۆیە، ئێمەش هەر لەبەر ئەوە لە باتی هەڵواسین بەحەوت ساڵ زیندان وازمان لێ هێناوە، ئەگەر دەمانچە دارینەی مناڵانیشتان لا بدۆزینەوە هەر حوکمتان ئەدەین چونکە نیشانەی حەز لە چەککردن و بەکارهێنانێتی کە ئەمەش گەورەترین مەترسییە بەرامبەر بەمانەوەی دەسەڵاتی حکومەت! لەو ڕۆژەوە ئەوقاتەکە نەیوێراوە بچێتە بەردەمی عورفی بۆ هیچ موحاکەمەیەك. کوڕەکەش ونە و بێ سەروشوێن، کەس نازانێ بردوویانە بۆ کوێ! ماڵیان بەقوڕگرت ژنەکەی لە برسانا بەکۆشێ مناڵەوە پەنای بردە بەر ماڵی باوکی کە ئەبێ لە دەمی خۆیان پاروویان بۆ بگێڕنەوە. دایکی ئەفراسیاویش چووە ماڵی خزمێکی لە لادێ. زۆری لەگەڵ خەریك بووم کە بێتە ماڵی ئێمە نەهات. ئەیوت چاوم بەرایی نایە ئیتر لەم شارەدا دانیشم ئینجا ڕەنگە تۆش بزانی کە ئەفراسیاو چۆن بیر و باوەڕێکی کۆنە پەرستانەی هەیە نەك ئێستا کە لە چل تێپەڕیوە، لە تافی هەرزەکاریشیا کە هەموومان کەم و زۆر تێکەڵی بزوتنەوەی نیشتمانیی ئەوسایە بووبووین ئەو گاڵتەی پێ ئەکردین. بەیاننامە بڵاوکردنەوە و کۆبوونەوە و قسە لە وەزعی نیشتمانی کردنمانی بە شتێکی بێ کەڵك و

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

زیاندار ئەزانی! سیاسەتی بە کاری گەورە پیاوان دائەنا، واتە ئەوانەی دەڵاڵ و جامبازی ئیمپریالزمن لە داگیرکردنی وڵاتەکەمانا! ئەوساش و ئێستاش لای وایە بەگژاچوونی هێزی پرچەکی خاوەن تۆپ و تەنك و فرۆکەی ئیمپریالیزم لەخۆ بەکوشتدان بەولاوە ناوێکی کەی نییە.

جوامێر کە لە پێشەوە بەدڵ و لە پاشا بە بێزاری گوێی لە قسەکانی لاوە ئەگرت هەڵی دایە وتی:

– گیانەکەمی تۆ جارێ واز لەم باسانە بێنە، وەختی زۆرمان هەیە ئەم قسانەی تیا بکەین بچۆ مشوورێکی هیوا و دایکیم بۆ بخۆ هەستە زوو، لەرێی خوادا یەکێکی شارەزا و باش بدۆزەرەوە بینێرە بەدوویانا.

– داخم ناچێ ئیمرۆ ناتوانین هیچ بکەین.

جوامێر بەگرژییەکەوە وتی:

– چۆن؟ چۆن ناتوانین هیچ بکەین؟ تۆ خۆت شەوێ بەڵێنت نەدامێ کە بەیانی زوو یەکێك ئەنێریت؟ گیانەکەمی ئەمەندە کەمتەرخەمیی تیا مەکە!

– ڕاستە من بەڵێنم داویتێ بەڵام من چووزانم شەو پەلاماری شار ئەدرێ!

جوامێر بە توورەیییەکەوە وتی:

– پەلاماردانی شار هەقی چییە بە سەر ئیشی ئێمەوە؟

لاوە وتی:

– گیانە تۆ بەخۆڕایی خۆت سەغڵەت مەکە، ئەو شەوانەی کە شاری تیا ئەدرێتە بەر تەقە بە ڕۆژ نایەڵن قوش لە شار بچێتە دەرەوە، بەحسابی خۆیان بەدووی پەلاماردەرەکانی شەوا ئەگەڕێن کە لایان وایە ئەوان مەلن و شاریش قەفەسە لێ دەرچوونیان نییە.

جوامێر ئاهێکی هەڵکێشا وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– ئەبوو بزانم ئەوە بەختی من نییە کە لەگەڵ بەربوونما دنیام بۆ بگۆڕدرێت بە بەهەشت. ئەو بەختە ڕەشەی بەختوتو خۆڕایی تووشی دە ساڵ گرتن و ماڵوێرانیی کردم ئێستەش وا بە ناوچەوانمەوە وەك داخ لێی هەڵکەندراوە.

لاوە ویستی دڵخۆشیی بداتەوە بەزەردەخەنەیەکی کاڵەوە وتی:

– ئەم قسە پڕوپووچانە چین؟ چارەنووس مانای چییە، ئەگەر بەنیادەم لە بوونییەوە کردار و ڕەفتار و هەموو شتێکی خۆی لە ناوچەوانی نووسرابێ ئیتر هەوڵ و تەقەلا و تێکۆشان مانایان چییە و بەکەڵکی چی دێن؟، جوامێر وتی هەوڵ و تەقەلا و تێکۆشین هەر ئەتگەیەننە ئەو پلە و پایە و شوێنەی کە لە چارەت نووسراوە! بڕوانە چەند هەزاران، میلۆنان خەڵك تێ ئەکۆشن، هەوڵ ئەدەن کەچی نانیان بەدۆدا ناگات! زۆری واش هەنە چ هەوڵ و تەقەلایەکی ئەوتۆش نادەن کەچی ئەڵێی پارە بەسەریانا ئەبارێ. چاوێ بگێڕە بەناو هاوڕێکانی قوتابخانەمانا بزانە چەندیان گەیشتوونەتە ئەو پایەی کە مامۆستاکانمان بەپێی تێکۆشان و زیرەکیی خۆیان بۆیان دائەنان؟؟ کوان یەکەم و دووەم و سێیەمی هەموو ساڵەکانی خوێندنمان! ئەوەش تەوەزەل و گێل و گەوجەکان کە مایەی گاڵتە و قەشمەریی هەموان بوون بزانە چ لە مەیدانی کاسبی و کاری ئازاد و چ لە مەیدانی فەرمانبەریدا چ شوێن و پایەیەکی دیاریان هەیە، کەوا بەخەوی شەوانیش بەبیری خۆشیاندا نەهاتووە.

لاوە پاش ئیستێکی کەم وتی:

– ئەوی ڕاست بێ من ئەم چەشنە قسانە ناچنە مێشکمەوە بەلای منەوە بەختیاری یا سەرکەوتن بەری لەسەر ڕۆیینی تەقەلایەکی ڕێکوپێکە بەرەو ئامانجێکی دیاریکراو لە ڕێی تایبەتیی خۆیەوە و لەبەر تیشکی تاقیکردنەوەی خەڵك و خۆت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

جوامێر هەناسەیەکی ساردی هەڵکێشا وتی:

تۆ هەر ڕایەکت هەبێ بەرانبەر بە بەخت و شانس ئەوەندەی تۆزێ کار ناکاتە سەر بیری من چونکە ژیانی خۆم بەڵگەی گەورە و ئاشکرای بێ شانسی و بەدبەختییە.

– دەی با جارێ واز لەم باسانە بهێنین. ئیمڕۆ نیازت چییە ناچیتە دەرەوە نەختێ خۆت بخافڵێنی و بزانی شارەکەمان چیی بەسەرهاتووە؟ بەڵام ئاگات لە خۆت بێ دڵت بۆ هیچ ناسیاوێکی کۆنت نەکەیتەوە ئەو خەڵکە خراپ گۆڕاون و برا باوەڕی بە برا نەماوە.

جوامێر بەبێزارییەکەوە سەرێکی بادا و وتی!

– نە بابە من هەر تاقەتی قسەکردنم نەماوە کەوتووم بەدەردی خۆما. نەختێ سەریشم دێشێ. ئەگەر هەیە یەك دوو ئەسپرینم بەرێ ئەچمەوە ژوورەکەی خۆم ڕەنگە هەر نەشچمە دەرەوە!

تا لاوە پاکەتێ ئەسپرینی بۆ هێنا ئەم چووە ژوورەکەی لەسەر جێگاکەی لێی پاڵ کەوت. دوو دەنکی قوت دا و نەختێ چاوی لێك نا. کە چاوی کردەوە هێشتا چێشتەنگاو نەبووبوو بیری کردەوە چی بکات و چۆن ڕۆژ بەرێتە سەر. تاقەتی چوونە دەرەوەی نەبوو بۆ کوێ بچێ و بۆ لای کێ بڕوات. بێگومان بەشی زۆری هاوڕێ و ناسیاوەکانی یا گیراون یا خۆیان گەیاندۆتە (ل. ا. ن) یا کوژراون، یا مردوون وەیا ئەوەندە ترسێنراون هەر زەندەقیان ئەچێ ئەگەر چاویان بەم بکەوێ. ڕەنگە ئەگەر ڕێی خۆ لێ هەڵەکردنیشیان نەبێ وەکو گول لێی ڕائەکەن ئەمانە هەمووی لە سەرێکەوە، لە سەرێکی کەشەوە دیارنەبوونی هیوا و دایکی دابووی لە باڵی، هەروەها ژیانی تەوەزەلی و کەم چالاکیی دە ساڵی زیندانیش دەماری مراندبوو بۆ شتی پێویستیش تاقەتی هاتوچۆی نەمابوو نەخوازەڵا سووڕانەوەی بێ ئامانج بۆیە لە گۆترە یەکێ لەو چەند کتێبەی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

گرت بەدەستەوە کەوا لاوە لە ژوور سەری بۆی دانابوو. لەسەر جێگاکەی ڕاکشایەوە کەوتە خوێندنەوەی بەڵام هەرچەندی ئەکرد مێشکی بۆ گلێر نەئەکرایەوە و جەمسەری قسەکانی نووسەری بۆ نەئەدرا لەیەك. هەر وشەیەکی خەیاڵێکی لە دڵا ڕاست ئەکردەوە بەناچاری کتێبی لێ دانا و خۆی هاویشتە سەر باڵی سیمرغی خەیاڵ و ئەویش خێراتر لە برووسکە هەڵی گرت بەرەو بەهەشتی یادگار.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

٥

بەر لە دەست پێکردنی ئەم داستانە بەدوانزە ساڵ پاش نیوەڕۆیەکی هاوین جوامێر بەدڵی خۆش و گیرفانی پڕەوە لە دایەرە ئەگەڕایەوە بیری ئەکردەوە لەو پیاوە لادێییە باشەی لەخۆیەوە ئەوە چەند مانگە بەدوویا ئەگەڕێت کە قەرزی باوکی بۆ بهێنێتەوە بەبێ ئەوەی ئەم هیچ سەنەدێکی هەبێ یا هەر ئاگاشی لەمەسەلەکە ببێ. پیاوی چەند چاك و سەیر هەیە! چەند سەیر ئەپاڕایەوە کە لێی ببوورێ و ئێستە نیوەی قەرزەکەی لێ وەربگرێت بۆ نیوەکەی کەشی دوو ساڵی لێ ڕاوەستێ بەدوو وەرزی تر خوا یاربێت دوا پوولی ئەداتەوە! جوامێر خۆی ئەکوتا بەرەو ماڵ کە ئەم مژدە خۆشە بدات بەدایکی. بەڵام هەر کە دایکی دەرگای لێ کردەوە تارماییی ژنێکی ڕەشپۆشی بەدی کرد بەهەیوانەکەیانا تێپەڕی. جوامێر بە ئەسپایی لە دایکی پرسی.

– وا دیارە میوانمان هەیە! ماڵی کێن؟

دایکی بەدەنگێکی بەرز وتی:

– جوامێر گیان ئەوە تۆی هاتوویتەوە، یاخوا بەخێر بێیتەوە دەبڕۆ ژووری پیرۆز خان لەوێیە لەگەڵ کاڵێ خانی کچی، بەخێرهاتنیان بکە و دانیشە لایان تا من یەم!

جوامێریش بەدەنگێکی بەرز، مێوانەکان گوێیان لێ بێت وتی:

– باشە دایە گیان! با دەست و پلم بشۆم ئەچمە خزمەتیان، بەدەم قسەشەوە لەدایکی هاتە پێشێ، کەوا لەسەر تەنوورەکە خەریکی چێشت لێنان بوو و بەئەسپایی پرسی: دایە ئەم پیرۆزخان و کاڵێ خانە کێن؟

دایکیشی بە چرپە وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– چۆن نایانناسی؟ پیرۆزخان کچی فەقێ قادری خاڵمە! زووکە زوو دەست و پلت بشۆ و بچۆرە لایان منیش هەر چێشتەکەم خستە سەر ئاگر دێم. ڕۆژگار درەنگە ئەترسم زوو پێ نەگات و برسییان ببێ!

جوامێر دەستی وشك ئەکردەوە هاتەوە بیری کە مژدەی نەداوە بەدایکی کەوا کابرایەك هەر لە خۆیەوە قەرزی باوکی بۆ هێناوەتەوە. بە پەلە ڕێی سەر تەنوورەکەی گرت، بەڵام دایکی زوو بەدیی کرد و هات بەپیریەوە وتی:

– ئەوە چییە هێشتا نەچوویتە لایان؟

وتی: ئاخر...

– ئاخر و ئۆخری پێ ناوێ بڕۆ دەی گیانەکەمی!

– قسەیەکم هەیە.

– هەرچییەك هەیە جارێ هەڵی گرە. بچۆ ئەزانم شەرم ئەکەی زوو ئەگەم بەفریاتا.

جوامێر بەناچاری ملی ڕێی ژوورەکەی گرت و بەشەرمێکەوە سڵاوی کرد و بەتەریقی و بەشی زۆری لە ژێر لێوەوە بەخێرهاتنی ژن و کچەکەی کرد و لەلای دەرگاکەوە دانیشت. کچەکەیان کە لەگەڵ هاتنە ژوورەوەی جوامێر هەستابووە سەرپێ دەنگ دلێرتر لەو وەرامی دایەوە و هاتە خوار ئەوەوە دانیشێ، کە دیی جێگە نییە نەختێ ڕاوەستا و ئەوسا ڕووی کردە جوامێر وتی:

– کاکە جوامێر تۆ هەستە بچۆ لای ژوورروو ئەو جێگایە بۆ من چۆڵ کە. خۆ ئێمە میوان نین چۆن ئەبێ تۆ لێرە دانیشیت؟

جوامێر بەدەم قەیناکا بەخوا قەیناکاوە چووە سەر کورسییەکەی سەرووتر دانیشت. دەستی هەڵئەگلۆفی و چاوی بڕیبووە لاکێشی کۆنی ژوورەکەیان. پیرۆزخانیش کەوتە گێڕانەوەی باسی مناڵیی جوامێر کە

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

چۆن هەر بەکوڵی ئەوەوە بووە و لە باوەشی ئەوا گەورە بووە و زۆرجار لەگەڵی چووە بۆ ماڵی خۆیان دوو سێ ڕۆژ لەوێ ماوەتەوە دایك و باوکی هەر بەبیریشیانا نەهاتووە! جوامێر نقەی لە دەمەوە نەهات. جار جارە لە ژێرەوە بە تیلاییی چاو تەماشایەکی کچەکەی تەنیشتی ئەکرد کە هەر پێ و گۆرەوی و داوێنی کراسەکەی لێ دریار بوو. دایکی کردی بەژوورا سەرفراز بێت ڕزگاری کرد. هەستا لەبەری. دایکیشی کاڵێی لەخوارەوە هەستان و بەنابەدڵی خۆی بردییە لای پیرۆزخانی دایکییەوە داینیشاند و سەرلەنوێ کەوتنەوە بەخێرهاتن و خۆشی و چۆنی. و لەپڕ دایکی جوامێر دایە پرمەی گریان وتی:

– کوێراییم دایە کاشکی سوێم بوایەوە بۆتان و بەم چەشنە چاوم پێتان نەکەوتایەوە!

ژنە و کچەکەش کەوتنەوە کورکە کورک، کچەکە گەلێ بەکوڵ و دڵتر بوو لە دایکی کەوا بەبیری جوامێر لە گریان بێزار ببوو کەوتبووە دەوری دڵدانەوەی خۆی لە ژێر پەردەی ڕەزام بەڕەزای خوا و هەرچی ئەو نەیکات نابێت! ئەمە ئەگەرچی جوامێر هەر هیچی لە کۆستی کەوتووشیان نەئەزانی! هەموو بێدەنگ بوونەوە. لە هەناسەی تونگی ژنە و وردە هەنسکی دایکی و کچە زیاتر دەنگ لە ژوورەکەدا نەبوو. دایکی هەستی کرد کە جوامێر بێ تاقەتە وتی:

– دە هەستە جوامێر گیان تۆش بچۆ خۆت بگۆڕە و پشوویەك بدە لە سای بەیانییەوە بەپێوەی بەسە مردیت دوور لە گیانت!

ئەگەر بێ جێ نەبوایە جوامێر ئەیدایە قاقای پێکەنین و ئەیوت:

– دایە بەپێوە بوونی چۆن؟ بۆچی کۆڵم کێشاوە! لە بەیانییەوە ئەوەندە دانیشتووم لەشم هەموو سڕ بووە!

دیسانەوە مەسەلەی پارەکەی هاتەوە بیر بەڵام کاتەکەی پەسند نەکرد

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەستاو لێی دا چووبۆ ژوورەکەی خۆی جلەکانی بگۆڕێ.

دایکی نانی بۆ ئەم هێنایە ژوورەکەی خۆی و خۆشی لەگەڵ میوانەکان نانی خوارد. (ئەم بەڵای ناگەهانە چی بوو، بۆ لەم کاتەدا هاتن! بۆچی هاتوون! کۆستی چییان کەوتووە! ئاخۆ چییان لێ قەومابێ! کێیان مردبێ! بۆچی هاتوون بۆ ماڵی ئەمان؟ دەمێکە ناویانی لە دایکیشی نەبیستبووە! خوا بکات خێربێ! جارێ پێشەکی زەحمەتە خێربێت چونکە هەر هیچ نەبێ مەسرەفی ماڵ ئەکات بە دوو چەندانەی جاران! خۆ بەرچایی نان و گوێزیان ناداتێ! دەی، هەرچۆنێك بێ باش بوو لەپاش سەری مانگ هاتن، لە نیوەکەی تری مانگا بهاتنایە حاڵ شڕبوو لە پڕ بیری کەوتەوە کە پارەیەکی مشەی پێیە! بەڵام وەکو شتێکی زۆر خراپی بیرکەوتبێتەوە خۆی گرژ کرد و بەدەنگێکی نەختێ بەرز وتی– نا ئەوە... پارەی شتێکی ترە. پوولێکی دەستی لێ نادرێ! دوای نان خواردن لەسەر جێگاکەی پاڵ کەوت بەو هیوایەی دایکی بێتە ژوورێ باسی پارەکەی بۆ بکات و پرسیاری میوانەکانی لێ بکات، بەڵام دایکی هەر نەهات ئەمیش خەو چووە چاوی. دوای ماوەیە کە خەبەری ببووەوە خۆی ڕێکخستەوە، دەم و چاوی شت، سەری داهێنا و چووە دەرێ بۆ چایخانە «وا دیارە تا شەو دایکی دەست ناکەوێت..».

بە ڕێوە بیری لە ژن هێنانەکەی ئەکردەوە. بەڕاستی لەمێژە هەردوولا لێی بێ دەنگن لەوساوە کە دایکی چۆتە لای باوکی ئاسکۆڵ واتە ساڵێك و دوومانگ و، شەش حەوت ڕۆژ لەمەوبەر بوو باوکی ئاسکۆڵ وتبووی جارێ وا بە خێری جوامێر تازە دامەزراوە و مانگانەکەی کەمە و نۆ ماڵە و کچەکەش مناڵە و ئەخوێنێ. با ماوەیەکی کەش مەسەلەکە بهێڵنەوە بەشکو هەلێکی لە ئێستە چاترمان دەست ئەکەوێت. لەوساوە قسەیەکی لێ نەکراوەتەوە. لەو ساشەوە دایکی سەری نەکردووە بە ماڵیماما چونکە ئەم وەرامەی باوکی ئاسکۆڵی بەدەست بەڕووەوەنان لێك ئەدایەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەرچەندیشە بەلای جوامێرەوە قسەکەی بەجێ بوون تا ئەندازەیەکی زۆر! باشە ئەی ئێستە چی ئەڵێ! ئاخۆ دایکی ئەنێرێتەوە بۆ لای مامی، تۆ بڵێی بچێ؟ باوەڕناکا چونکە دڵی لێیان یەشاوە، نەء هەر لە سەرەتاوە دایکی لەگەڵماڵە باوانی باوکی جوامێر دانوویان لە مەنجەڵێك نەکولاوە، یەکەم بووکی ماڵی بووە کە داوای خانووی جیای لە مێردەکەی کردووە و ئیتر وەکو ناسیاو هاتوچۆی کردوون! لە باتی ئەوان ڕووی کردۆتە خزمانی خۆی. جگە لەمەش هەر لە سەرەتاوە پێی خۆش نەبووە کە تاقانەکەی ئەو کچە.. بهێنی. ئەگەرچی لەبەر دڵی ئەم بەئاشکراش دەری نەئەبڕی. ئێستە ئەمانە هەموو تێپەڕین بڕوبیانووی ناوێ ئەم کوتە ماڵێکی پێکەوە ناوە و ئەو پارەیەی ئیمڕۆش بۆ مەسرەفی ژن هێنانەکەی لە سەری دێ لە پێی دەرئەچێ، ئەگەر پەڵپی پێ نەگرێ! بیانووی خوێندن تەواو کردنیشی نەماوە! چونکە دوو ساڵ لە سەریەك دەرنەچوو خۆی قوتابخانەی بەجێ هێشت هەرچۆنێك بێت شەو لەگەڵ دایکی قسە ئەکات و ئەینێرێت بۆ لای مامی بۆ بڕانەوەی مەسەلەکە.

لە چایخانە لەگەڵ دوو سێ هاوڕێ بەقسەوە خەریك بوون کاتێکی زانی سات لە نۆ لای داوە لە نیوەی قسەیەکی لەگەڵ هاوڕێکانیا هەستا و وتی:

– من ئیشم هەیە ئەبوو زووتر بڕۆمەوە، لێم ببوورن. خواتان لەگەڵ. جارێکی تر قسە لەم باسە ئەکەینەوە!

بە پەلە ڕێی ماڵی گرتەوە ئەیزانی دایکی دوای نوێژی خەوتنان ئەنوێت. بەڵام دڵێکی بەمیوانەکان خۆش بوو کە بەشکو بەهۆی ئەوانەوە تا ئەوسا مابێتەوە. جگە لەوەش تەنانەت بەپێی حسابی نوێژی خەوتنانیش بێ هێشتا درەنگ نەبوو.. لەگەڵ ئەمەشا لە باتی ئەوەی کلیلەکەی گیرفانی بەکاربهێنێ لە دەرگای ئەدا بۆ ئەوەی ئەگەر نوستبێتیش هەڵی بستێنێ. بەڵام وا دیاربوو دایکی و ئەوان تازە خەریك بوون ئەچوونە سەر جێگاکانیان.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دایکی کە دەرگای لێ کردەوە بەدەنگێکی بەرز پێی وت:

– ئەوە بۆچی وا درەنگ هاتیتەوە گیانی دایکت.

– چەند هاوڕێیەکم دی، لەگەڵیان دانیشتبووم هەروا بۆ خۆمان قسە و باسمان ئەکرد. هیچ درەنگیش نییە هێشتا ئێوارەیە ئێوە لە خۆتانەوە کردووتانە بە شەو! بێگومان پیرۆزخان و ئەوانیشت بەزۆر ناردۆتە سەر جێگا.

پیرۆزخان کە بەچوونە ماڵەوەی ئەم هەستابوو لەسەر جێگاکەی دانیشتبوو، وتی:

– نە بەسەرەکەی تۆ، خۆمان کفتی ڕێگەین حەزمان کرد زوو بنووین. خۆ کاڵێ دایکەکەی بمرێ ئەوەندە ماندوو بوو هەر نانەکەی لە دەما بوو خەو ئەیبردەوە.

جوامێر ڕووی کردە ژوورەکەی بۆ خۆ گۆڕین تەماشای کرد جێگاکەی نەبراوەتە دەرێ کە ئاوڕی دایەوە دایکی بەدوویەوە بوو ئەیوت:

– جوامێرگیان ئەوە لەبەر پیرۆزخان و ئەوان نەوەك شەرم بکەن جێگاکەی تۆم هەر لە ژوورێ هێشتەوە پەنجەرەکان بکەرەوە هیچ گەرم نییە ئەتوانی بۆ خۆت بنوویت تا درەنگ نە دەنگە دەنگی من و نە هەتاو هەڵت ناسێنن.

وای وت و خەریك بووە بچێتە دەرێ... جوامێر گورج قۆڵی گرت و وتی:

– درەنگ نووستنی چی من ئەبێ سەعات ٨ لە دایەرە بم. دایکی لەبەرخۆیەوە وتی:

– دەی بەسەرەکەی تۆ وام زانیوە جومعەیە.

– جارێ تۆ مەڕۆ وەرە قسەم بۆ بکە. هەزار و یەك پرسیارم هەیە یەکەمیان پیرۆزخان و ئەوان بۆچی هاتوون. دووەم کۆستی چییان کەوتووە، سێیەم؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– تۆ جارێ ڕاوەستە یەکە یەکە، سەرم لێ مەشێوێنە! پیرۆز دووربێ لە سەری تۆ و خۆشەویستان مێردەکەی کوژراوە. ئەوە مانگێکە کابرایەکی گەورەی دەسەڵاتداریان لەسەر گرتووە ئەڵێن بەدەسیسەی ئەو کوژراوە. چونکە چەند جار داوای لێ کردووە کە کانی و ئاوێکی هەیە پێی بفرۆشێت مێردەکەی پیرۆزیش ڕازی نەبووە کابراش گاڵی داوە چوون بانگیان کردووەتە دەرێ و کوشتوویانە و ڕۆییون.

– کەس دیونی؟

– لە کاتی کوشتنا، نەء، بەڵام دوای کوشتنی دوو پیاو و سێ ژن دیویانن تا ژنێکیان وێراویە بێ شایەتییان لێ بدات ئەڵێن کابرا زۆردارێکی کافرە زۆر جوتیاری بەسەزمانی بەم جۆرە کوشتووە و بەلوولەی تفەنگ خۆی کردووە بە خاوەن دێ. نەك هەر دێ خوا لێم نەگری قسەی ئەوان ئەگێڕمەوە ئەڵێن کەس خاوەنی ناموسی خۆشی نییە لە دێیەکەدا! جا ئیستە پیرۆزخان وەکو بیستوویە کابرای دەستدار ئەوقاتێکی گەورەی گرتووە و پارەیەکی زۆری داناوە بۆ بەرتیل کە خۆی پێ رزگار بکات، ئەمانیش هاتوون لێرە ئەوقات بگرن و هەوڵێ بدەن بەشکو خوێنەکەیان بەفێڕۆ نەڕوا.

– باوەڕ ناکەم سەرکەون. نەك هەر خوێن پارەکەشیان بەفیڕۆ ئەڕوات. ئەم دەسگا و دوکانە بۆ ئەوە دانەنراوە کە زۆرداری تیا بگیرێت و هەقی هەژاری تیا بسێنرێت!

– هەر چۆنێك بێ کوڕم. ئەبێ هەوڵ بدەن. خۆ خۆیان ناکەن بەپەنگی ئاوایی. کوێراییم دایە کوڕیشی نییە، ئەگەر کوڕێکی بوایە هەر ڕۆژێك تۆڵەی ئەکردەوە. بەڵام بڵێین چی ئێمە دڵدانەوە نەبێ هیچی کەمان لەدەس نایە! خۆیان چی بە باش ئەزانن بۆ خۆیان با بیکەن و سەد ساڵیش لێرە بن هەر خۆم بەخاوەنماڵیش نازانم لە عاستیان! نازانی باوکی چەند چاکەی بەسەرمانەوە هەیە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– باشە. ئارەزووی خۆیانە. ئەوە بیرم نەبوو پێت بڵێم، یا ڕاستتر کاتی نەبوو بێت بڵێم کابرایەکی قەرزاری باوکم ئیمڕۆ هاتە لام خواوڕاستان کردیان دوو سەد دینار قەرزی باوکمی بۆ هانیومەتەوە ئەوەندەی کەشی ماوە خستوویەتە دوو وەرزی تر، هەر وەرزی نیوەی. کاری ڕاست بێت بەشی هەموو مەسرەفی ژن هێنانەکەم ئەکات ئەگەر پەلپمان پێ نەگرن!

دایکیشی ئیستێکی کرد و بەئەسپایی وتی:

– نەخەڵەتابی تا ئەم ماڵە لێرەن باسی بکەیت! هەر ئابڕووی هەزار ساڵەمان ئەچێت! دوای ئەمانیش هیچ نەبێ ئەبێ دوو سێ مانگێکی پێ بچێ ئەوسا تێ هەڵچینەوە قەی ناکا، ئەگەرچی، هیچ...

– ئەگەرچی چی؟ قسە بکە بزانم نیازت چییە؟

– ئەڵێم ئەگەرچی من فاتە زلە بناسم ئیمڕۆ کچ نادات بە تۆ!

– چۆنم ناداتێ؟

– هیچ کورم. خوابکات بەکراسی بەری خۆیەوە بتدەنێ «کوێرە چیت ئەوێ؟ دوو چاوی ساغ». هەر چۆنێك بێ جارێ تا ئەم ماڵە کۆستکەوتووە لێرەن با مەسەلەکە دیزە بەدەرخۆنە بێت.

– باشە قسەی تۆیە ئێستە وەختی نییە. خوا بکا زوو ڕزگاریان بێ و بڕۆنەوە.

دایکی لێی دا چووە دەرەوە و ئەمیش لەسەر جێگاکەی پاڵ کەوت و کەوتە بیرکردنەوە.

دوو هەفتەیەك بەسەر هاتنی ماڵی پیرۆزخانا تێپەڕی ڕەنگی میوانییان لە ڕوو هەڵگیرا، وەکو خەڵکی ماڵێ ئەهاتن و ئەچوون. جوامێریش لەگەڵ هەموو شەرمنی و کەم خۆ خستنە ماڵەوەیدا بە بوونیان ڕاهات، نەك هەر ئەمە بەدرێژایی ڕۆژ و بە کۆکردنەوەی خەرمانی سەرنجە شەرماوییە بەدزییەوەکانی وێنەیەکی تەواوی گرتبوون لە مێشکی خۆیا، بەتایبەتی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هی کاڵێ، کچێکی خوێن شیرین، شانزە، حەڤدە ساڵەی باریکەلە. پرچێکی ڕەشی هەمیشە شانەکراو تا ناوقەدی هاتووە، دوو ڕێز برژانگی درێژی شاش جاروبار کە سەر هەڵئەبڕێ باوەشی ڕۆشنایی و خۆشی و جوانی ئاوازیان لێ دێتە دەرێ. لووتێکی بەعاستەم پان بەسەر دەم و لێوێکی خڕپن و شەرابییەوە وان بەڕوویەکی لەچاو لەشیا پڕ و قەڵەوەوە. بەکورتی کاڵێ کچێکی ئێسك سووك بوو. خۆ ئەو کراس و سوخمە ڕەشەی لەو دواییەدا بەزۆری دایکی لەبەری کردبوو هەر کردبووی بە پەری، لەگەڵ ئەم وێنە جوانەشا لە پەسەندکردن بەولاوە هیچ هەستێکی کەی لە دڵی گێلی جوامێرا نەبزواندبوو تا ئەو کاتە.

پیرۆزخان و کاڵێ بەگەرمی چاوەڕوانی ڕۆژی موحاکەمەیان ئەکرد، ڕۆژ نەبوو دووسێ جار هەواڵی ڕۆژ و مانگ لە جوامێر نەپرسن. دوایی، پاش چاوەڕوانییەکی ناخۆش ڕۆژی موحاکەمە هات و هەر لە بەیانی زووەوە پیرۆزخان – کە شایەتی هەبوو لەداواکەدا – چوو بۆ مەحکەمە. کاتێ جوامێر لە دایەرە گەڕایەوە زانی کەوا داواکەیان، لە بەر نەهاتنی چەند شایەتێك، خراوەتە دە ڕۆژی تر هەموو بوڵەبوڵی پیرۆزخان لەو ڕووە بووکە بە دە ڕۆژ ناتوانێ بڕوات و بگەڕێتەوە. دایکی جوامێر و جوامێریش گلەییان لێ ئەکرد کە بۆچی ماڵی ئەوان بە هی خۆی نازانێ و بیر لە ڕۆیشتنەوە ئەکاتەوە. هەر چۆنێ بوو بەناچاری مانەوە و ئەو دە ڕۆژەشیان بردە سەر. دیسانەوە ڕۆژی موحاکەمە، یەکێ لە شایەتەکان، بەتایبەتی ئەو ژنەیان کە شایەتیی دابوو، نەهاتبوو داواکەیان خستبووە ٢٣ ڕۆژی تر.

کە شەو باسی گەڕانەوە کرا، پیرۆزخان بە جوامێری وت کەوا سەر لە بەیانی جێگایەکی بۆ بگرێت لە ئۆتومبێلێکدا.

جوامێر سەری سوڕما لەمە. بەڵام کاڵێ ئەوەندە بە سەرسوڕماوی نەیهێشتەوە هەڵی دایە وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– بەخوا دایە منیشت ببردایەوە لەگەڵ خۆت باش بوو. هیچ شتێکی تیا نییە. تۆ بڵێیت ئەوەندە نامەرد بن دەست بۆ ئافرەتیش درێژ بکەن؟

– بەڵێ کچم تۆ نایانناسی گەلێ لەوەش نامەردترن. کە ئەوان دەستیان بۆ پیرەمێردێکی، قورئانخوێنی بێ وەی و خێرەومەندی وەکو باوکت درێژ کرد و کوشتیان لە هیچ گوناهـ و خراپەیەکی تر هۆ ناکەنەوە. لەپاشا من خۆم ئاگام لە دڵی ئەوانە و ئەزانم چۆن تەماشای تۆ ئەکەن! هەمووی پێرار بوو کە کەریم بەگ ناردیە خوازبێنیت بۆ فەرەیدوونی کوڕی. ئەزانێ دوور لەسەری تۆ وەجاخمان کوێرە ویستی بەخزمایەتی دەست بەسەر کوێرە کانییەکەمان بگرێت بەڵام باوکت – پڕ گۆڕەکەی لە نوور بێت – پێی دا بە ئەرزا و وتی نەمداوە و نایدەم، کچ نادەم بە زۆردار. وتیان بە کوڕەکەی بەخۆی نا. وتی فەرقی نییە ئەوی لە مشك بێ جەواڵ ئەدڕێت، خۆ ئێمە تا ئێستە باسی ئەوەشمان لای تۆ نەکردووە بەڵام بابزانیت بۆ ئەوەی وا تێ نەگەی من بەخۆڕایی، یا پێم خۆشە بەتەنیا بگەڕێمەوە، نەء گیانی من، هەر لە ئێستەوە بیرت ئەکەم ئەوا بۆ شانزە ساڵ ئەچێ شەوێك خەو نەچۆتە چاوم گوێم لە مشەی تۆ نەبوبێت و چاوم بەچاوت نەکەوتبێ و دەسم نەکردبێتە ملت.

دایکی جوامێر بەگلەییەوە وتی:

– ئەوە چییە کاڵێ خانم ئەڵێی بەئێمە رازی نیت؟ فەرقی ئێرە و ئەوێ چییە؟ ئێرەش هەر ماڵی خۆتانە. بەسەرەکەی جوامێر ئەوەندەی کچێکی خۆمم خۆش ئەوێیت!

کاڵێ لە شەرما سوور هەڵگەڕا و بەدەنگێکی نەختێ بەرز وتی:

– نەبەخوا پوورە ئەجێ گیان لەبەر ئەوە نییە، یاخوا ماڵتان هەر ئاوا بێ و هەزار ماڵی لێ بکەوێتەوە. لەماڵی خۆشمانا ئەوەندە دڵنیا نەبووم. بەڵام هەر ئەوەی هەیە کە پێم ناخۆشە دایکم بەتەنیا بگەڕێتەوە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

دایکی وتی:

– تۆ گوێ مەدەرە من، چی لە من ئەکەن؟ جگە لەوە لێکیش ببنەوە من ئەو زەویوزارە بۆ ئەوان بەجێ نایەڵم. هەتا خوێن لە دەمارما بگەڕێ وەکو چقڵ ئەچم بەچاویانا. با ئەم مەحکەمە و شتە ببڕێتەوە زۆردارێکی وەکو خۆیانیان بۆ ئەهێنمە دێیەکەوە نیوەی زەوییەکانی ئەدەمێ جا با ئەوسا بۆ خۆیان هەر شەڕە سەگ بکەن. نازانم بەخوا لەمەشا دوودڵم ئەترسم هەر جوتیارە هەژارەکانی تیابچن. هەر چۆنێك بێ تۆ لەمنی تێك مەدە. لێم گەڕێ با ئێستا بەتەنیا بڕۆمەوە، وا خوا ئێرەی داوە ماڵەکەیان هەر ئاوا بێت ئەوە ئەجە خانە وەکو دایکت وایە و خۆ کاکە جوامێریش هەر برای خۆتە ئیتر بیبڕەوە. کە بشبینن تۆم لەگەڵ خۆم نەبردۆتەوە تێ ئەگەن لە کلۆرە دار نەهاتووینە دەرێ!

شەوێ جوامێر لەسەر جێگا بیری لەم قسە و باسە و لە مانەوەی کاڵێ ئەکردەوە. وەکو شتێ سەری لێ شێوابوو نەیئەزانی پێی خۆشە ماوەتەوە یان ناخۆش! بەڵام لەگەڵ ئەوەشا نەختێ شڵەژابوو زۆرتری بەوە لێك ئەدایەوە کە چونکە خوشکی نەبووە لە ماڵێدا، وە لە دایکی زیاتر ئافرەتی کەشی نەدیوە و لە ناوچەکەشیان هەرزەکارێکی وەکو ئەم ئەوەندە تێکەڵیی لەگەڵ ژن نابێت تەنانەت لەگەڵ ئاسکۆڵی دەزگیرانیشیا لە دوانزە ساڵییەوە بەتەنیا پێکەوە یەکتریان نەدیوە. نەك هەر ئەمە بگرە بەباشی ناشزانێ کچێکی چۆنە و لەم ماوەی پێنج – شەش ساڵەدا کە ئەم لە نزیکەوە نەیدیوە، چیی بەسەر هاتووە چ لە دیوی ناوەوە و چ لە دیوی دەرەوەشیا، بۆیە بەخۆی ئەوت هیچ دوور نییە ئەم شپرزەییەی لەو ڕووەوە بێت کە یەکەمجارە لە ژیانیا لەگەڵ کچێکی هەرزەکاری وەکو خۆی لە ماڵێکدا ئەبن پێکەوە بەشەو و بەڕۆژ!.

پیرۆزخان ڕۆیشتەوە و کاڵێ بەجێ ما. زۆر مانەوەی و هێمنی و ڕاستی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

و ڕەوانی و کراوەیی خۆش و پاکی یارمەتییەکی زۆریان دا لە لابردنی ئەو شەرمەدا کە لە سەرەتاوە وەك مۆتەکە سواری سەر سنگی جوامێر بوو بوو پەکی ئەوەی خستبوو وەك مرۆڤێکی ئاسایی لە ماڵەکەدا بجوولێتەوە، نەك هەر ئەمە بەرە بەرە لەگەڵ یەکتری بووشن بەهاوڕێ. جوامێر کە لە هاتنی ئەوانەوە ماڵی لا بووبووە بەندیخانە و ئەگەر بۆ نان خواردن نەبوایە نەئەهاتەوە. ئەنجا بەپێچەوانە دەرێی لەبەر چاو کەوت و بەناچاری نەبوایە ماڵەوەی بەجێ نەدەهێشت. بەئاسانی کاڵێی فێری دامە کرد. دائەنیشتن یەك دوو سەعات پێکەوە یارییان ئەکرد. جاروبار خۆشی بۆ شل ئەکرد لێی بباتەوە داوای کتێبی کوردی لێ ئەکرد کە بیداتێ بیخوێنێتەوە چونکە لە کوردی زیاتر هیچ زمانێکی کەی نەئەزانی. بەڵام جوامێر هەر چەندە سەری ئەهێنا لە کوردیدا لە شیعر زیاتر نەبوو بیداتێ، ئەویش بەزۆری هەر باسی دڵداری بوو. بۆیە لە پێشەوە خستیە پشتگوێ. کە دی لە دەستی ڕزگاری نابێ بەناچاری دیوانەکانی نالی و سالم و مەحویی خستە بەردەستی. ناخۆشترین کات لای جوامێر ئەوەبوو کە لە پڕ کاڵێ ئەهاتە لای زۆر بەپاکی و بێ نیازییەوە مانای شیعرێکی دڵداریی لێ ئەپرسی کەوا لەبەر وشەی عەرەبی یا فارسی زۆری یا لەبەر ڕەقی و ئاڵۆزی تێی نەگەیشتبوو. لەم کاتانەدا شەرم بەتوندی هەڵی ئەکوتایەوە سەر جوامێر زمانی ئەبەست. سووری هەڵئەگەڕان بەچەشنێ کە زۆر جار کاڵێ بەزەییی پیا ئەهات و کتێبەکەی لەدەست وەرئەگرتەوە و ئەیوت قەیناکا کاکە جوامێر.. خۆم تێی ئەگەم بابزانم جارێکی کەش ئەیخوێنمەوە ئەگەر تێی نەگەیشتم ئەوسا دێمەوە لات! هەندێ جاریش وەك ڕقی لە شەرمنییە بێ جێگەی جوامێر هەڵسا بێ ئەویش ئەیدایە لاساری جقی بکردایە و شین بوایەوە و مۆر بوایەوە هەتا ماناکەی پێ لێك نەدایایەوە لەکۆڵی نەئەبووەوە. ئەمە وای لە جوامێر کردبوو کە بەبیریا بێت کاڵێ بەدرۆ خۆی گەوج ئەکات و ئەیەوێ ئەم بدوێنی. ئەگەرچی ئەم

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

بۆچوونەی جوامێر بناغەیەکی پتەویشی نەبوو بەڵام بیری جوامێری خستە گێژاوێکی نوێوەوە بۆ یەکەمجار ئەنجام و مەترسیی پێکەوە ژیانی کوڕ و کچێکی لاوی هێنایە پێش چاوی. بۆیە نەختێ خۆی دوور ئەخستەوە. نیوەڕۆیەك نەئەهاتەوە بۆ نان خواردن، شەوێك درەنگ ئەهاتەوە بەڵام لە دەریشەوە هەر بێ ئارام و پەست بوو. دایکی و کاڵێش سەریان ئەکردە سەری ناچاریان ئەکرد کە واز لە دەرێ بهێنێ. بەم جۆرە هەتا ئەهات خەم و ماتیی جوامێر پتر ئەبوو کە ئەیدی وا خەریکە ڕابواردنی لەگەڵ کاڵێدا ئەو پاکژی و سادەیییەی جارانی نەمێنێ هیچ نەبێ لە دڵ و مێشکی ئەما و بەبێ ئەوەی کە زاتی کردبێ لە کانگای دڵ و دەروونی خۆشیا، سەرنجی بدات لەم گۆڕانە و سەرچاوە و بناوانی.

هاتەوە بیری، دوای دە دوانزە ڕۆژی لە ڕۆیشتنی پیرۆزخان کە وا چاکە دایکی بنێرێت بۆ ماڵی مامی. هەر هیچ نەبێ بۆ بۆنکردنی دەمی ئامۆژنی. ئەگەر لەوە زیاتریشی پێ نەکرێت هەر ئەمە خۆی هەنگاوێکی باشە بەتایبەتی لەم کاتەدا. بۆ لەم کاتەدا بەتایبەتی؟ جوامێر نەختێ لە قسەکەی خۆی ورد بووەوە بەڵام نەیوێرا وەرامی (بۆ) کەی خۆی بداتەوە. کەواتە با دایکی بچێ بزانێ ئامۆژنی ئەڵێ چی. کچی ئەدەنێ یان نا. ترس و لەرزی بۆچییە. لەپاشا ئەمان هەقیان چییە بەسەر کوژرانی باوکی کاڵێیەوە، دە پانزە ڕۆژی تر ئەڕۆنەوە شوێنی خۆیان وەکو بەردی بن گۆمیان لێ دێتەوە، بێ ئەوەی ئەمانە تەنانەت بەمان و نەمانیشیان بزانن. با دایکی بچێ! تا زوو بچێ درەنگە، (١٠) دیناری زیاتری لە پارەکە خەرج کردووە. بەم جۆرە بڕوا دووا فلسی خەرج ئەکات! ئەگەر دایکی نەچوو خۆی بە (لاوە) ئەڵێ! بەڕاستی خەسوویەکی جامباز و زۆرزانی ئەبێ، هەرگیز لە مەکری دەرناچێت خوا بکات ئاسکۆڵیش نەچووبێتەوە سەر ئەو ئەگینا بە هەردووکیان ئەیکەن بە پەنگی مێردان! زەردەخەنەیەك گرتی.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کە بەدایکی وت، ویستی بیانوو بهێنێتەوە. جوامێر بیانووەکەی بڕی وتی:

– قەی چی کات کاڵێ با لە ماڵەوە بێت ئەگەر حەز ناکەیت بیبەی لەگەڵ خۆت.

دایکی دوای ئیستێك بزەیەك گرتی و بڕیاری دا کە کاڵێش بەرێ لەگەڵ خۆی چاترە. کچەش حەزی بە چوون نەئەکرد. زۆری لەگەڵ دایکی جوامێر وت کە ئەو هێشتا لە پرسەدایە جوان نییە بکەوێتە گەڕان، بەتایبەتی بۆ ماڵێ کە نەیانناسێت بەڵام کەڵکی نەگرت، وتی:

– پێش چێشتەنگاوێك بەسەر پێوە سەرێکیان لێ ئەدەین خۆ ناچین بۆ پڵاو خواردن! بەچاوەکانت ئەگەر لەبەر دڵی جوامێر نەبوایە سەرم بەماڵیانا نەئەکرد.

***

کە هاتنەوە لە ماڵی فاتمەخان، کاڵێ زۆر شەرمەزار و دایکی جوامێر زۆر پەشیمان بوو. هەر لە دڵی دەرنەئەچوو کە بۆچی بەزۆر ئەو کچە بێ باوکە داماوەی لەگەڵ خۆی برد و تووشی ئەو تەریقی و ناخۆشییەی کرد. خۆی قەی ناکات ئیشەکە ئیشی خۆیانە ئەبوو بچێ، ئەبوو بزانێ. بەڵام ئۆف. جوامێریش خوا بێ بەڵای کات وەخت و ناوەختی بۆ نییە. ئەگینا ئێستا کەی ئێمە کاتی خوازبێنیکردن و ژن هێنانمانە. هەر هیچ نەبێ لەبەر دڵی ئەو کچە باوك کوژراوە ئەبوو مەسەلەکە بخاتە کاتێکی تر. هەر هیچ نەبێ تا ئەو ئەڕۆیشتەوە. بەڵام لەگەڵ هەرزەکار ئەڵێیت چی ناوی خۆی بەخۆیەوەیە. ئافرەتی وەکو ئەو فاتە زلەیە بێ چاو و ڕووم نەدیوە ئەرێ خۆ ئەوە یەکەن دەردوو نەهێڵی کرد و نەشفت وتی: (ئەمەیە بووکە تەڕلانەکەتان!) لچێکی هەڵقولتان لە کچە بەسەزمانەکە هەر ئەوە بوو نەبێ بە تنۆکێ ئاو! منیش دەم و پلم خواتەوە ئەڵێی ئاو لای داوم. نەبەخوا هەر وەکو شتێك حەپەسام، زوو نەهاتمە دەست بەمە ژنی تایەن زیاتر شووڵی لێ

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

هەڵکێشا کەوتەوە داگرتنمان ئیتر پشووی نەداین بۆ ئەو ژنە چاو داقڵیشاوە لچ کولێرەیەی دراوسێشیان هەر بۆی ئەسەنەوە. ئۆ خوایە ئەوە ئۆمەتی وا بێ ئابڕووشت هەیە! خۆ هەر ماوەی نەدام قسەیە بکەم، مەسەلەکەی تێ بگەیێنم. بەناخێری گیانم کۆمەڵێ قسەم حازر کردبوو. بەڵام قسەی چی وەکو پەڕەسێلکە هەموویم لەبیر چۆوە کاری کاڵێ ڕاست بێ وتی پووریێ هەستە بابڕۆین. ئەگینا وا کاسی کردبووم ڕۆیشتنیشم بیر نەمابوو... هەر چۆنێك بێ بۆخۆم قەی ناکات باکم نییە بەڵام زیاتر بەزەییم بەو کچۆڵە بێ باوکەدا دێتەوە، زۆر تەریق بووەوە. بەسەزمانە خۆی چوونەکەی بەدڵ نەبوو. ملم شکێ من بەکێشم کرد. کچێ ئەی چی ئەکەی نایبەی وەی ئەشیبەی هەر وەی! خۆ بەقوربانەکەی بم هەر چەندە جوامێر وەکو پیر و پیاوچاکان وایە و هیچ لە کوڕی ئەم عەیامە ناچێت بەڵام هەر جوان نییە، خەڵکی چیم پێ ئەڵێن؟ کچ و کوڕێکی هەرزەکار لە ماڵێکی داخراوا بەجێ بهێڵیت. کەس باشمان پێ ناڵێت. من ئێستە کە خۆم لە ماڵم بەبست بەجێی ناهێڵم. نازانم چییە خوایە بەگوناه لێم نەگریت جوامێریش گۆڕاوە زۆر لە جاران زیاتر ئەکەوێتە ماڵەوە. جگە لەوەش زۆرتر لەگەڵ کاڵێ دائەنیشێت ئەگەرچی چەند جارێکیش خۆم لێ گرتوون و چووم بەسەریانا لە قسە و پێکەنین و دامەکردن بەوەلا هیچم لێ نەدیون. لەگەڵ ئەوەشا زۆر کراونەتەوە لەگەڵ یەك. کچێ دەی چیی تیایە، خۆزگەم، خۆزگەم حەزیان لەیەك ئەکرد و ئەوی ئەهێنا. پێڵاوە شڕەکانی کچی فاتە ورچە کۆن ئەهێنێ! خۆ ئێستەش هەر خەڵکی بەخزمەتکاری باوکی خۆی ئەزانێ، وائەزانێ ئەو دەورەیە کە پیاویان تیا مارە ئەکرد شێخی شێخ نیت چاوت دەربێت. خوایە لێم نەگری لەگەڵ خۆیمە، لای وایە هەموو کەس ئەبێ دەستی ماچ بکات. ئەوە وێڵ بوو ئەو لەگەڵ ئێمەی کرد، هەر بۆ ڕواڵەت بەدرۆش پێی نەوتین مەڕۆنەوە لێرە قاوەڵتی بکەن. کوا مەڕێکم ئەکرد بەمەولوودی پێغەمبەر. کوڕ کوڕی خۆم کچ کچی خۆم. باشە قەی ناکات بام وابێت.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ئینجا منیش ئەگەر ژن بم ئەزانم چی ئەکەم! خوا خۆی باشتری ئەزانێت. بێگومان ڕەزای لەسەرە کەوا ئەم کارە پێك بێت ئەگینا ئەگەر ئافرەتی تایەن نەیکردایە بەو هەراوزەنایە و کاڵێی بۆ دەستنیشان نەکردینایە وەکو مەلای مەزبوورە خورماکەی پیشان کابرای بەقاڵ دا، ئێمە خۆمان چاومان لە ئاستی کوێر بووبوو . نازانم شیرینیی جوامێر بەکوێی ئاسکۆڵا چووە؟ ئێسکی خواتەوە ئەڵێی چەقەڵی دێمە. دەم و چاوێکی درێژی پەنجەکێشی، وەکو داری واوەیلا چووە بەئاسمانا. خوایە لێم نەگری ئەو کچە لە دەروونا ساغ نییە! دوور نییە دەردی خراپیشی بێت! نەدایکم بەخوا کوڕی خۆم ناخەمە ئەو داوەوە بەکوێرەوەری و بێوەژنساری و هەتیوباری گەورەم کردووە! باشە بەڵام چۆن کەڵکەڵەی ئاسکۆڵ خان لەسەری جوامێر دەربهێنم! دەی هیچ نییە. خوا یاربێ و جوانیی کاڵێ خۆش بێت ئەویش ئاسانە بەپشتوانیی کەرێتی و لووتبەرزیی فاتمە خانی ئامۆژنی. لەم چەشنە بیر و قسانە لە مێشکی ئەجێدا ئەهاتن و ئەچوون.

دوای نیوەڕۆ کە جوامێر هاتەوە زۆری هەوڵ دا کە بەزووترین کات دایکی بەتەنیا ببینی تابزانێ ئەنجامی چوونەکەی چی بووە، چونکە دایکیشی ئەمەی ئەویست هەر زوو کاڵێی بە زەڵاتەکردنەوە خەریك کرد پێکەوە چوونە ژوورەکەی جوامێر، ئەجێ هەڵی دایە وتی:

– بەخوا کوڕم تۆ بە خۆڕایی ئێمە سووك و ڕسوا ئەکەیت. ئەگینا ئەزانی فاتە خان کچ نادا بەئێمە.

جوامێر بە سەرسوڕمانێکەوە وتی:

– چی بووە دایە گیان خوانەکەردە هیچ ڕووی داوە؟

– چی ڕوو بدا کوڕم. وەڵڵا هەر ئەوەندەی کەم بوو نەختێکیشمان تێ هەڵدەن!

– کێ؟ چۆن! بە باوکیشیانەوە ڕایان ناکەوێت، بڵێ بزانم چی بووە شەقم برد؟

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– دوژمنت شەق بەرێ کورم، بەکوردیی پەتی کچمان نادەنێ و ئەهە!

– باشە چی بووە؟ چۆن؟ چی دەڵێن؟

– چی دەڵێن. کە چووین ئاسکۆڵ لەوێ نەبوو. دەمم سووتا هەواڵم پرسی، فاتەخان هاتەوە بەگژ دەمما وەکو کفرم کردبێ وتی ئاسکۆڵت بۆچییە ئاسکۆڵ لێرە نییە، ئاسکۆڵ چووە بۆ ماڵی پووری. ئەوە ئەشزانێ کە دەمێکە هەر خۆیان ئەو قاوەیان داختسووە کەوا ئاسکۆڵ شوو ئەکات بە کوڕی پووری! واتە کوڕی خوشکی دایکی. منیش هیچ قسەم نەکرد. وتم فاتمە خان گیان خۆ من بەهیچ نیازێ ئەو پرسیارەم نەکرد هەر ویستم بزانم لەکوێیە، جوامێر، ئیتر نەیهێشت قسەکەم تەواو کەم وتی: جوامێر و موامێری پێ ناوێت بەسە بیبڕەوە قبووڵم نییە بەهیچ جۆرێك ناوی کچم بهێنن. ئەگەر کچ بەدیار جوامێر بەگی تۆوە دانێم ئەبێ پرچی سپی بهۆنێتەوە ئەوسا ڕەنگە ئەو بتوانێ پارەی جووتێ گوارە کۆ کاتەوە.

جوامێر هەناسەیەکی هەڵکێشا و بە سەربادانێکەوە وتی:

– بەڵام بۆ؟ لەبەرچی وا بەتوندی. بۆچی وا بەناخۆشی. کچ نادەن نەیدە. ملی...، شەیتان بەلەعنەت بێ پیاو تفت هەڵدا ڕووی خۆی ئەگرێتەوە!

– گیانەکەم لە بەهانە ئەگەڕێن. ئەی ئەگەر نەیکەن بە شەڕ چی بڵێن بە دۆست و دوژمن. بڵێن بۆچی پەشیمان بووینەوە نەمان دا بە جوامێر و دامان بە شێخ حەسەن!

– هەر چۆنێك بێت ئیتر تۆ قسەی لێ مەکە من خۆم ئەچمە بنج و بناوانی کچم ئەدەنێ باشە خێری پێوەیە تا پارەکەم خەرج نەکردووە بمدەنێ و ببڕێتەوە، ناشمدەنێ پێم بڵێن بەبێ ناخۆشی و دڵیەشان با هەر کەسەمان ناوی مەلی خۆی بزانێت.

ئەجێ وەکو نەوتی پیا بکەی کڵپەی سەند وتی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– چۆن بەقسەی من باوەڕ ناکەی، درۆ ئەکەم؟ بوختانیان پێ ئەکەم! وای وت و دایە پڕمەی گریان.

– دایە گیان چۆن بەقسەی تۆ باوەڕ ناکەم، چیم وتووە ئەی ئاخر نابێ خۆشم دوو قسەی تیا بکەم. لەگەڵ لاوە، لەگەڵ ئامۆژنم، باشە بابە جارێ لێی بێ دەنگ ئەبین بزانم ئەوان چی ئەڵێن. باشە. شەرت بێ من هیچ قسەی لێ نەکەم و وەکو هەر هیچ نەبووبێت، باشە!

دەستی کردە ملی دایکی کە بە دەم گریانەوە وتی:

– من بەشی زۆری پەرۆشم بۆ ئەو کچە بەسەزمانە دڵ بریندارە بوو کە بە خوت و خۆڕایی دڵیان کولانەوە خوا دڵیان بکولێنێتەوە.

– کچی چی، کام کچ دایە گیان؟

– کاڵێ ڕۆڵە گیان کاڵێ!

– ئێ کاڵێ چییەتی بەسەرەوە. ئەوان چییانە بەسەر کاڵێوە؟

– نازانم لە خۆیان بپرسە!

– ئاخر چۆن؟ چییان بەو وت، چییان وت!

– هیچ کوڕم بەخوا لەسەرم بدەیت من نایگێڕمەوە بۆت بزانە لەخۆی بپرسە بەشکو خۆی بۆت بگێڕێتەوە. تۆش نەختێ دڵی بدەرەوە .

ئەوە چیتە ئەڵێی پێت ناخۆشە لێرە ماوەتەوە ڕۆڵە گوناهە، هەتیوە، نەختێ ڕووی بەرێ، هەر لەڕێی خوادا.

– دایە بەخوا من،

– باشە کوڕم خوا بەدڵی خۆتت لەگەڵ بکات و دوژمنت کوێر کات.

***

دوای قاوەڵتی جوامێر و کاڵێ دانیشتنە سەر دامەکردنی خۆیان ئەجێش کەوتە ئامان شتن. لە هەلێکدا، جوامێر لە کاڵێی پرسی:

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

– ئەوە ئەم بەیانییە چی بووە لە ماڵی مامم بەقسەی دایکم پڕیشك تۆشی گرتۆتەوە!

کاڵێ بەحەپەساوی و شەرمەزاری سەری لەسەر تەختە دامەکە هەڵبڕی و بەئەسپایی وتی:

– پوورم بۆی گێڕایتەوە؟

– نەبەخوا هەر ئەوەندەی پێ وتم کەوا تۆش بەبێ ئارەق دەرنەچوویت.

– هینەکەی من هیچ نەبوو.

– باشە ئاخر چی بوو.. چییان وت؟

– ....

– چیتە؟ جنێویان پێ داین! خۆ شێت نەبوون. تۆ چیتە بە سەرەوە.

– نە، جنێویان نەدا، ئەوی ڕاست بێ نەئەبوو من لەگەڵی بچم.. هەر چۆنێك بێت ئێستە بووەو بڕاوەتەوە. لە پوورە ئەجێم بپرسە ئەو بۆت بگێڕێتەوە.

– وادیارە دەستی دەستیم پێ ئەکەن، ئەو ئەڵێ لە کاڵێ بپرسە و تۆش ئەڵێیت لە پوورم. دەی توخوا پێم بڵێ. بزانم..

– ئەگەر لێم بگەڕێیت حەز ناکەم بیڵێم.

– باشە لێت ناگەڕێم!

– ... ئوە وتیان... نازانم چییان وت.. بەخوا نایڵێم.. بەگۆڕی باوکم توخوا توو سەری خۆت لەسەری مەڕۆ!

– باشە هیچ... تۆ سەغڵەت مەبە و مەیڵێ... بابە وازمان هێنا سەریان بەگۆڕی ئاژداد و ئابایان. ئەوە ئەو ئامۆژنەم هەروا کەر و لووتبەرزە. ئاخر بۆیە من هیچ ئاموشۆیان ناکەم.

نائیشەکە یەکجار وا نەبوو تۆش گەورەی مەکە.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

باشە ئەزانم تۆ خۆت کچی چاکی بۆیە وا ئەڵێیت، باشە دەی بام وابێ.

جوامێر، جگە لەوەش کە بەڵێنی دا بەدایکی کە ئیتر کە قسە لە مەسەلەکە نەکات هەرچەندە بیریشی لێ ئەکردەوە ماوەی قسە لێکردنی نەبوو، ئامۆژنی خۆ ئەوە هەر ڕووی نەئەهات قسەی وای لەگەڵ بکات ئەگەر بشیزانیایە بەکراسی بەری خۆیەوە کچەکەی ئەداتێ جا نەخوازەلا ئێستە کەوا بەقسەی دایکی ئەو کەللە شەکرانەی شکاندووە، هەر بەڕاستی ژنێکی بەڵایە پیاو نازانێ چیی ئەوێ و چیی ناوێت! چیی پێ خۆشە و حەز بە چی ناکات، بەهەموو حەزی خۆت ئەتەوێت دڵی ڕابگریت وە هەر لە بەر دڵی ئەو ئیشێك ئەکەی کە وا ئەزانێ پێی خۆشە کەچی وەکو تاوێر بە سەرتا دێت و ئەکەوێتە سەرزەنیش و قسە پێگوتنت کە بۆچی وەهات کرد! ئەمە ئامۆژن خانمان خۆ لاوە گیانیش لە پەنای خوادا بێت لە خوشکەکانی زیاتر لێی ئەترسێت یا وەکو خۆی ئەڵێت دڵی ڕائەگرێت. ئەویش نەك لەبەر ئەوەی کە خۆشی ئەوێت هیچ باوەڕ ناکەم بەدڵ خۆشی بوێت با دایکیشی بێت. هەر ئەوەیە دەوڵەتەکەی باوکی وا لە ژێر دەستی ئەوا ئەمیش ئەیەوێ بە مێچکەمێچکە لێی بکێشێتەوە. ئەگینا ئەوە ژن بوو پار بۆی هێنا. لەم دەورەدا دایك ژن بۆ پیاو بهێنێت. تۆ خۆشت دڵت چووبێت بەکچێکی تایبەتیدا و بەهیوای هێنانی بیت، کەچی بچیت لەسەر قسەی دایکت کچێکی ناشیرینی نەخوێندەواری لەخۆت چەند ساڵ گەورەتر بهێنیت ئەمە چییە کچی خاڵتە! سەیر ئەوەیە کەوا ئامۆژنە فاتمەخان عەیبەکانیشی لێ نەئەشاردەوە، ئەیوت کاکە لاوە گیان خاڵۆزای خۆتە ئەگەر تۆ نەیهێنیت کێ ئەیهێنێ؟ – ماڵی قەڵب سەروبەری ساحێبی – بەو خوایەکەمە ژن هەموو وەکو یەکن و یەك تام ئەدەن! وەك مەسەلەی هەنگوینەکەی ئافرەتەکەیە کە سەد چەشن خواردنی لێ دروست کرد بۆ کابرای زاڵمی حەز لێکەری تاوەکو تێی بگەینێ کە لە ڕووی لەش و جوانی و ناشیرینییەوە ئافرەت هەموو وەکو یەکن.

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

کەواتە باشتر ئەوەیە مەسەلەکە هەر دیزە بەدەرخۆنە کات و لێی بگەڕێ بۆ ڕۆژگار بزانێت ئەو چیی لێ ئەکات. چونکە هەندێ جار ئەو لە خۆمان چاکترمان بۆ ڕێك ئەخات، وەکو شتێك کارەکە پێ ئەگەیێنێت وەك میوە و دار و درەخت. هەر چۆنێك بێت با بزانین بەخت و چارەنووس کێی ئەکات بەهاوسەر!

***

پیرۆزخان دێتەوە موحاکەمەکەیان ئەکرێت. کابرای زۆردار خۆی بەر ئەدرێت. یەکێك لە پیاوەکانی پانزە ساڵ حوکم ئەدرێت دوای چەند ڕۆژێك لەگەڵ کاڵێ ئەڕۆنەوە بۆ دێیەکەی خۆیان.

جوامێر و دایکی گەلێکیان پێ ناخۆش ئەبێت. ئەجێ زۆر لەگەڵ پیرۆزخان خەریك ئەبێت کە بۆ ماوەیەکی کەش، تا مەسەلەکە لە بیر ئەچێتەوە، کاڵێ لە ماڵی ئەوان بهێڵێتەوە. بەڵام ئەو ئەڵێ:

– تازە کە یەکێ لە پیاوکوژەکانی ئاغا حوکم درا مەسەلەکەمان بوو بە خوێنی ئاغای گێژ لە بیرچوونەوەی نییە. ئەڕۆینەوە لە سەر خوا. خوا کەسی بێ کەسانە. ئیمرۆش نەبێ سبەینێ هەر ئەبێ بڕواتەوە.

کاری ڕۆیشتنەوەی کاڵێ لە دایکی زیاتر لە جوامێرا دیاریی دا بۆ یەکەمجار دوای ڕۆینەوەکەی کە چووە ماڵەوە چاوێکی بە شوێنەوارەکانیا گێڕا سەری سوڕما لەو شوێنەی نەك لە ماڵ، لە ڕابواردنیشیا پڕی کردبووەوە! هەموو شتێك لە ماڵەکەدا تاریك و شکاو و کۆن و ناشیرین ئەهاتە بەرچاوی. نەك هەر ئەمە ئەتوت شتێکی لێ ون بووە هەروا بەناو ژوورەکانا ئەهات و ئەچوو. لە هەموو ئەمانەش ناخۆشتر ئەوەبوو کە زاتی نەئەکرد سەرنجێك بداتە دڵی خۆی تا وەکو بزانێت بۆچی بەڕۆیینەوەی کاڵێ وا سەغڵەت و دڵگیر بوو، ماڵی لەبەر چاوکەوت، هەر چۆنێك بێت و هەرچییەك، تازە ڕۆیشت. وەکو ئەستێرەیەکی کشاو نەختێ ئاسمانی ژیانی

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

ڕۆشن کردەوە و ڕۆیشت. خوا ئەزانێ جارێکی تر چۆن و کەی و لە کوێ چاویان بە یەکتری ئەکەوێتەوە. ئەوان تا ئەم تەمەنە یەك جار یەکتریان دیبێت ئەویش وا، بەم پێیە دوور نییە هەتا ماون جارێکی کە یەکتر نەبیننەوە.

بەینێ بەسەر ڕۆیشتنەوەی کاڵێ و دایکیا ڕابورد. تا ئەندازەیەك جێگاکەیان لە دڵ و لەماڵیشیانا پڕ بووەوە ئەگەرچی وەکو پڕکردنەوەی شوێنی قاڵییەکی کاشانی نایاب بە بەڕە شڕێکیش وەهابوو. ئێوارەیەك جوامێر لە (یانە) چاوی بە هاوڕێیەکی ئەکەوێت لێی ئەپرسێ ئەوە هەر وازت لە ژن هێنان هێناوە یان دەستت لە ئاسکۆڵی مامت هەڵگرتووە. جوامێریش بەپەرۆشێکەوە لێی ئەپرسێ: بۆچی چی بووە؟ «کوڕەکەش کە دەزانێ جوامێر بێ خەبەرە ئەیەوێ پاشگەز بێتەوە ئەڵێ: هیچ هەروا پرسیم». بەڵام بێ هوودە ئەبێ جوامێر لە کۆڵی نابێتەوە هەتا قسەکەی پێ تەواو ئەکات و پێی ئەڵێ کە وا لە حەسەنی شێخ مارفی بیستووە خەریکە ئاسکۆڵ بهێنێت. جوامێر زۆر ئەم قسەیەی پێ گران ئەبێت بەڵام دەری ناخات. بەدرێژاییی ڕێ بیری لێ ئەکاتەوە، زۆری پێ خۆش ئەبێ کە لە لایەکەوە درزێك، کەلێنێکی تیا بدۆزێتەوە و بەدرۆی بخاتەوە بەڵام هەرچەندە لەبەر تیشکی قسەکانی دایکی و ڕەوشت و خووی فاتمەخانی ئامۆژنی سەرنجی لێ ئەدا هیچ درزێکی تیا نابینێت. دێت بەبیریا کە بچێ چاوی بە لاوەی ئامۆزای بکەوێت بەڵام واز لەم بیرەش ئەهێنێ. تازە کار لە کار ترازاوە بەقسەی هاوڕێکەی شەکراویان خواردۆتەوە. لاوە ئەگەر بیویستایە هەر هیچ نەبێ پێش ئەم کەین و بەینە ئەمی ئاگادار ئەکرد، هەرچۆنێك بێت ئەویش هیچ نییە، ئەزانێت کەس هیچی پێ ناکرێت لەگەڵ فاتمەخانی دایکی، دەی پیرۆزیان بێ ئەمیش گوناهی خۆی بوو، ئەبوایە دوای ئەو قسانە دایکی بۆی گێڕایەوە بچوایە بنج و بناوانی کارەکە بزانێ کچی ئەدەنێ یان نە. ئەم هەروا کەمتەرخەم

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org

خستییه پشتگوێ تا وای لێ هات، دەی گۆی مەدەرێ، چارەیان لە چارەی یەك نەنووسراوە.

جوامێر کە دێتەوە ماڵێ باسی شووکردنی ئاسکۆڵ هەروا لە دڵیا گینگڵە ئەدات، بۆ دایکی بگێڕێتەوە! نەیگێڕێتەوە!

ناهێنێت با نەدایکی سەغڵەت بکات و نەواشی پیشان بدات کە خۆشی ئەوەندە بەتەنگەوەیە، چی ئەبێ دەی با جارێك قسەیەك بۆ دایکی نەگێڕێتەوە! خۆ کفر نابێت! بەمەسەلەی ئاسکۆڵ و ژنهێنان و دایکیان هاتەوە بیری کەوا نەدایکی و نەکاڵێ پێیان نەوت ئەو قسەیە چی بووە کە فاتمەخانی ئامۆژنی بە کاڵێی وتووە و دایکی خەفەتی بۆ ئەخوارد. چووە گیانی دایکی بەزەردەخەنەیەکی کاڵەوە لێی پرسی، دایکیشی لە پێشەوە دایە قاقای پێکەنین لە پاشا وەك شتێکی ناخۆشی بیر کەوتبێتەوە هەناسەیەکی هەڵکێشاو بێدەنگ بوو. جوامێر پرسی: ئەوە چییە دایە چیت بیر کەوتەوە؟ دایکیشی بە ماتییەکەوە وتی:

– ئەوی ڕاست بێ کوڕم کاڵێ و پیرۆزخانم بیرکەوتەوە.

جوامێر وتی:

– باشە دەی جارێ وەختی نووکە نووك نییە تۆ باسەکەم بۆ بگێڕەوە.

ئەجێ وتی:

– فاتە ورچە کۆنی ئامۆژنت هەر کە چاوی بە کاڵێ کەوت پرسیی بووکەکەت هێناوە پیشانمانی بدەی! هێشتا زووە ئەبوو پاش منداڵ بوون ئاگادارمان بکەن.

جوامێر بێ ئەوەی گوێ لە بەشی دواییی قسەکەی بگرێت سەری داخست و چووە ژوورەکەی خۆی. لە سەر نوێنەکانی هەردوو دەستی خستە ژێر سەری و چاوی بڕییە بنمیچەکە. ئامۆژنی وای زانیوە ئەم کاڵێی هێناوە. ئێی ئیستە تێ گەیشتم بۆ وا بەتوندی بەرەنگاری دایکم بووەوە بۆچیش وا

کتێبخانەی دیجیتاڵی
www.rabari.org